

Muusikaaleht

CYRILLUS KREEK

NR. 12

DETSEMBER

1939

Helikunstnike aadresse :

- Arder, A.**, konservat. lauluõpetaja, ooperilaulja, Vismari 17-a—11.
- Avesson, Elsa**, klaverisolist, saade, Vabriku 23—1, tel. 432-21.
- Brauer, Evald**, konservatooriumi õpetaja, flöödi- ja teooriatunnid. Valdeku tän. 74, Nõmme.
- Brinkmann, Kurt**, viiulikunstnik, tunnid, Kesk-Kalamaja 7—1.
- Gents, Harry**, klaverisolist, klaveriõpetaja, muusikateooria, S. Tatari 10—12, tel. 425-74.
- Hellat-Lemba, L.**, konservatooriumi vanem lauluõpetaja, ooperilaulja, Imanta tn. 3—4, tel. 464-84.
- Indra, Paul**, Rulkoviuse 26—10, tel. 426-20.
- Järv, Ida**, kontsertlaulja ja lauluõpetaja, Harju 29—4.
- Koha, Tekla**, Riigi Ringhääling, Vismari tn. 26—7.
- Körb, Aino**, pianist, Weizenbergi tn. 15—1, tel. 301-08.
- Liiv-Pürgve, Alviine**, klaveriõpetaja, Õle tn. 6—11, tel. 478—97.
- Meri, Andrei**, konservat. fagotiklassi õppejõud, „Estonia“ teater.
- Tamm, Aino**, laulukunsti studio, Tina tn. 23—30, tel. 302-40.

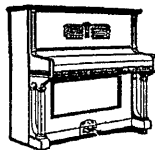
Tenzo Vironi, laulja ja lauluõpetaja, Narva mnt. 56—5.

Tobias, Silvia, harfikunstnik, konservatooriumi õpetaja.

August Permann, O.-ü. „Esto-Muusika“ ja Tallinna Konservatooriumi klaverimeister ja -häälestaja. Tallinn, Gonsiori 43—2, tel. 320-51.

Muusikamuuseum:

Müüriwahe tn. 12, avatud: pühap., teisip., neljap. kella 12—14.

Klaveritööstus

K. Saar

Liivalaia 64.

Telefon 457-01.

Soovitab
otse töökojast

pianiinosid.

mis kõlalt ja vastupidavuselt täieliselt võrdsed välismaa kuulsamate firmade omadega. Parimaks tõenduseks—ostud ja soovitused muusikatundjailt.

MUUSIKALEHT

1939. XVI. AASTAKÄIK
ÜHES NOODILISAGA

E. L. L. liikm. — aastas	Kr. 2.50
Teistele	„ 3.—
Välismaale	„ 4.50
E. L. L. liikm. poolaastas	„ 1.25
Teistele	„ 1.50
Välismaale	„ 2.30

ILMUB 10 KORDA AASTAS
TELLIMISI VÕTAVAD VASTU
KÕIK POSTIASUTUSED

TOIMETUSE JA TALITUSE AADRESS:
TALLINN, LAI TÄN. 11. TELEFON 431-82

SISUKORD:

- Cyrillus Kreek 50-aastane — A. Kasemets.
- Mis selle ooperiga siis lõpuks saab? — Ed. Visnapuu.
- Vastuseid ankeedile ooperiküsimuses.
- Modest Mussorgski „VOKS“.
- Ooper ja kontserdid.
- Muusikalistest jäljendamistest. C. Kallenberg.
- Mitmesugust.

MUUSIKALEHT

A. KASEMETS

Cyrillus Kreek 50-aastane Juubilari tegevusest ja loomingust

Need pisut enam kui kakkümmend aastat, mis meie oleme elanud iseseisvat riiklikku elu, on olnud meie vaimuelus nii edu- ja saavutusterikkad, et kõik see, mis sündis ja oli enne seda, tundub meile sootuks kaugena, ammuolnuna. See ei maksa mitte üksi sündmuste ja saavutuste, vaid ka inimeste kohta. Iseseisvusaastail on jõudnud üles kasvada ja meie oma vaimseil taimelavadel suureks sirguda uus põlv inimene, kelle ridadest on võrsunud arvukas hulk täsedaid vaimutegelasi, nii teaduse ja kirjanduse kui kunsti alal. On täiesti loomulik, et selle meie vaimuinimeste noorema generatsiooni kõrval on hakatud pidama vanemasse generatsiooni kuuluvaks kõiki neid, kelle vaimse kujunemise aastad ulatuvad aega enne meie riiklikku iseseisvust, kus meie teaduse- ja eriti kunstijanalised noored pidid otsima endale õppimise ja arenemise võimalusi võõrsil.

Meie muusikameeste suhtes ei olnud see liigitus seni siiski veel mitte täiel määral põhjendatud, kuid nüüd näib see ometi sündivat, sest ka Cyrillus Kreek, üks meie nooremad ja viimaseid Petrogradi konservatooriumis *) küpsenud muusikamehi, on jõudnud 50. eluaasta künnisele ja saanud seega ka ealt „vanema generatsiooni“ täisõiguslikuks liikmeks.

See moment möödus 3. skp. üsna vaikse tagasihoidlikkusega, nagu kogu C. Kreegi muusikaline tegevuski on sündinud suure ta-

gasihoidlikkuse tähe all. Kuid kuna sellel põhimõttel Haapsalu vaikuses toimunud tegevusel, eriti loovtöö osas, on olnud kogu meie muusikakultuurile suurelt rikkastav tähendus, siis õigustab ja isegi kohustab see moment meid häirima C. Kreegi tema tavalises endassetõmbunud tagasihoidlikkuses, et heita põgusat pilku tema kätatult tehtud kuid erikaalult seda täsedama elutöö salvedesse.

C. Kreegi muusikahuvi ja -ande idud pärinevad ta isalt, kes oli koolmeistriks Saanikal, Ridalal kihelkonnas Läänemaal. Isalt sai ta ka esimest juhatus muusikas. Ja sellest piisas andekale poisile, et Haapsalus, kuhu ta oli saadetud kooli, innukalt pasunakooris kaasa mängida. Pasunapuhujana astus ta ka 1908. a. sügisel Peterburgi konservatooriumi, nimelt prof. Turner'i trombooniklassi. Kuid see ühekülgne ja kitsas ala ei suutnud pakuda Kreegi sügavamatele muusikalistele huvidete küllaldast rahuldust ning ta siirdus 1912. a. muusikateooria ja kompositsiooni alale üle. Siin valmis temast see meister, keda meie tunneme ta loomingu kaudu — aga ka tüse töömees meie muusikakultuuri praktilisel arendamisel.

Viimane on toimunud kahel alal rõõbiti, nagu enamikul meie heliloojaist, nimelt

*) Rõhuv enamus meie eeliseisvusaegseist muusikameestest õppis teatavasti omaaegse Venemaa peälinna konservatooriumis kui kodumaale lähimas ja ühtlasi ka tasemelt väga kõrges muusikakoolis.

CYRILLUS KREEK

muusikapedagoogilisel ja koorijuhatamise alal.

Muusikapedagoogilist tegevust alustas C. Kreek 1917. a. Haapsalus, kuhu ta naasis Vene sõjaväest vabanedes. Sääl on see toimunud seniajani, välja arvatud 1919/20. a., mil ta töötas muusikaõpetajana Rakvere õpetajateseminaris, ja 1920/21., mil ta oli õppejõuks Tartu Kõrgemas Muusikakoolis.

Kreegi koorijuhitegevuse algus ulatub aga tagasi konservatooriumiaastaisse, kus ta alates 1910. a. oli Peterburgi Eesti Haridusseltsi 5. jaoskonna segakoori juhatajaks. Kuid tähtsaim ja kestvaim osa tema tegutsemisest koorijuhina on toimunud samuti ta kodulinnas Haapsalus.

See välkses provintsilinnas toimunud muusikaline töö pole muidugi saanud olla nähtav kaugel. Kuid kantuna alati häält asjatundlikkusest ning püsinuna ikka kõikumatult kindlail ja siirail kunstilistel alustel, on sel olnud kohapääl suur muusikakasvatustlik tähtsus, mille mõju on kajastunud kogu Läänemaa muusikalises arenemises. Kohapäälse muusikaelu keskseima isikuna

ja tegeliku juhina on ta enesestmõistetavalt olnud ka kõigi Läänemaa maakondlike laulupidude üldjuhiks, alates 2. laulupeost 1913. a., samuti ka juhatajaks rohkeil laulupäevadel Läänemaal. Nende kaudu ta muusikakasvatustlik mõju on ulatunud ka otseselt maakonna kaugeimatessegi nurkadesse.

Meie rahva üldine muusikakultuuriline arenemine saab olla küllalt põhjalik ja edukas vaid siis, kui selle teostamist taotleatakse täielise asjatundlikkusega ja selge sihteadlikkusega mitte üksi keskkohas, vaid kõikjal üle maa.

C. Kreek on teinud seda tulemuslikult oma kodulinnas ja maakonnas ning aidanud sellega edasi vial kogu meie rahvuslikku muusikakultuuri. Ja see annab kaudselt ta tagasihoidlikes raamides tehtud praktilisele muusikalisele tööle üldrahvusliku tähenduse ning põhjustab seda ka sellisena kõrgelt hindama.

Ülemaalise ja üldrahvusliku tähtsuse ilma ühegi reservatsioonita evib aga C. Kreek heliloojana. Siin omab ta väärrika koha meie loovmuusikute peres, kuna oma helitöödega ta on lisandanud meie rahvuslikule omaloomingule tõhusaid väärtusi, millest mitmed on saanud juba ülemaaliselt tuttavaiks ja seega kogu rahva päraldiseks.

Nagu enamik meie helliloojaist, on ka C. Kreek esijoones koorikomponist, seega vokaalhellilooja. Inimhääil kui elamuste ja tunnete otsesemil ning ehtsaim edasiandmise vahend, on talle selleks instrumentidiks, mida ta peab sobivaimaks oma kunstiliste intensioonide kehastamisel. Selle nõtkel ning painduva instrumendi kõlalisi rikkusi, värviküllust, isäärasusi ja finesse tunneb ta hästi, mõistes neid rakendada ja ära kasutada leidlikkuse ning meisterlikkusega.

Puhtakujuline instrumentaalmuusika pole C. Kreeki seni veedelnud ja sel alal pole ta midagi loonud. Ta vajab oma muusikaliste maalide loomiseks täpset programmi ja seda ta saab laulusõnadest. Seega on ta celista tuimaks alaks a-capella koorilaul. Programmiks vajalised laulusõnad ei tarvitse olla alati kuigi pikad. Mõnikord piisab talle rahvalaulu paarist stroofist või Taaveti laulu

ühel salmistki, et fantaasiale anda alust ulatuslikuks lennuks kasiinasõnalise mõtte arendamisel meisterlikuks helitööks. Olgu siin näitena mainitud ta huvitavamaid ja tuntuimaid koorilaulu „Meie err“, mille sõnaliseks programmiks on vaid kaks lauset rahvaluulest: „Meie err (uusimas väljaandes „Meie lell...“) oli elde, rikas“ ja „Sada sikka saani ihen“ ühes refrääni „Jellu, lellu'ga“, millest aga on jätkunud küllaldaselt toreda ja koloriitse koorilaulu loomiseks.

Instrumentaalmuusikat on C. Kreek loonud vaid orkestrisaatena mõnede koorilaulude juure ja kaaselemendina ta „Requiemis“, seega ikkagi vaid koos lauluga, selle kaaslasena ja täiendisena, mitte aga iseseisvalt.

Oma lauludele ammutab ta ainet üsna tihti rahvaluulest ja vanadest rahvaviisidest. Ta tunneb neid hästi ning suhtub neisse suure hellusega. Konservatooriumi õpilasena pühendas ta peagu kõik suved rahvaviiside kogumisele, matkates selleks läbi terved kihelkonnad peagu viimse taluni ja hurtsikuni ning päästes niiviisi hulga väärtuslikku mineviku pärandust meie rahvuslikule kultuurile. Sellest enda, aga ka teiste poolt kogutud rahvaloomingust ongi ta päämiselt ammutanud ainet oma huvitavateks ja koloriitseteks koorilauludeks nii ilmalikus kui vaimulikus osas, kuuludes niiviisi meie rahvusliku voolu silmapaistvamate esindajate hulka.

Rahvaviiside väljatöötamises kunstipärasteks koorilauludeks käib C. Kreek tavaliselt erilaadset rada, võrreldes teiste meie rahvusliku voolu esindajatega. Kui teised, eesotsas meie rahvusliku stiili isaga Mart Saarega, üritavad leida igale kasutatavale rahvaviisile selle meeoleolu ja laadi võimalikult lähedalt ning jumekalt ilmestavat harmoonilist kõlavärvingut ja iseloomulikemaid momente reljeefsemalt esiletõstvat vabu imitatsioone, töötleb C. Kreek rahvaviise tavaliselt kõige meelsamini kontrapunktilises stiilis. Ja selle käsitamises on ta meister. Ta evib tugeva temaatilise arendamisande ning osavuse allutada üksikuid elemente kunstilisele tervikule. Ta juhüib pääteemaks võetud rahvaviisi suure osavusega häälest hääle, transformeerides seda kord pikendatud, kord

lühendatud rütmi, kududes neist igasuguseid keerulisi ja huvitavaid kaanonilisi põiminguid. Niiviisi ehitab ta lihtsast rahvaviisist stiilse ja vormitüüsiliku kunstiteose. Nii on tal töötletud rahvaviisid „Meil aiaäärne tänavas“, „Mitu halba ilma pääl“, „Meie err oli elde, rikas“, „Sirisege, sirisege, sirbikesed“ jt.

Mõnes selliselt töötletud rahvalaulus kasutab C. Kreek monumentaalse kontrapunktilise arhitektuuri kaunistamiseks veel erilist väga huvitavat häälikutemängu kõlaefekti. Nii loob ta laulus „Meie err“ refrääni „Jellu, lellu“ perioodilise kordumisega pääteema kaanonilisele põimingule suurepärase koloriitse kõlafooni. Laulus „Sirisege, sirisege, sirbikesed“ annab ta jälle sõnade „sirisege“ ja „kõrisege“ pideva kordumisega laulule toreda kõlalise tagapõhja, mis häälikute „s“ ja „r“ mänguna meenutab elavalt sirbi sahisemist rudisevas rukkis.

Sellised laulud on C. Kreegi loomingus efektselmad ja ühtlasi parimad omalaadsete seas üldse.

Vaimulikke rahvaviise — osalt rahva erilaadse laulmisviisi tõttu aegade kestel moonunud kirikukoraalid — on C. Kreek töötlenud sagedamini vaba figuratsiooni vormis, tihti üsna teravalt dissoneerival harmoonilisel baasil, nagu näit. koraalid „Kas on linnukesel muret“, „Mu süda, ärka üles“, „Oh kui õndsad on need“, „Kes Jumalat nii laseb teha“ jne. Mõnikord aga tarvitab ta ka siin kontrapunktilist läbitöötust ja kaanonilisi võtteid, nagu näit. laulus „Ma kiitlen ükspätnis neist veriseist haavust“ jm.

Kuna kontrapunktiline stiil ja eriti kaanonilise kavalvõtted on rohkem abstraktse mõtlemise saavutuseks kui tunnete ja emotsioonide produktiks, siis valitseb C. Kreegi rahvalaulude töötlustes päämiselt mõistuslik element, küll oma stiilipuhutuses suursugune ja leidlikkuses elegantne, kuid põhiolemuselt ometi jahedane, sest esikohale on siin nihkunud vormiline külj.

C. Kreegi algupärases loomingu seisavad esikohal vaimulikud laulud, mis sagedamini on loodud Taaveti psalmide sõnadele. Ka neis prevaleerib vormiline külj, mis C. Kreegi juures nagu ikka on leidlikult

Naiskooride kontserdi neli juhatajat; vasakult paremale: O. Krull-Mikk, E. Uõrk, G. Ernesaks, J. Kahu. Keskel ees M. Härma

huvitav ja teostuselt meisterlik. Kuid sellist palvelist kirge ja usulist ekstaasi ei hõõgu neist mitte, nagu seda hoovab nii jõuliselt teise läänlase, R. Tobiasi lauludest „Otse kui hirv kisendab veeojade järgi“ ja „Eks teie tea, et teie Jumala tempel olete“. Neis valitseb pigemini resigneeriv rahu ja „äraseletatu“ iseendastmõistetav õigus õndsaks saada.

Nii on Taaveti laul 121 sellise kiretu rahu ja resignatsioonitüüpiliseks näiteks, nagu harmooniliselt koloriitne ja huvitav Taaveti laul 141. Sellise resigneeriva rahu kõrval sähvatab mõnikord siiski ka suuremat käärivust ja tunglemist, nagu Taaveti laulus 104, kus criti päämeloodia jõulisus evib hääd mõjukust.

Ka C. Kreegi vähestes algupärastes ilmalikes lauludes seisab arhitektooniline meisterlikkus enamasti esikohal. Nii laulus „Vihaga“ on harmooniline kontseptsioon ja murdjoonelise motiivistikku arendamine suu- rimal määral huvitava. Selle vastu tõuseb valitsevale kohale meeelooluline külg V. Grünthal'i sõnadele loodud ilusas laulus „Talvine õhtu“.

Täiesti erikohta C. Kreegi loomingus evib tema „Requiem“ segakoorile, tenorisoolole,

suurele orkestrile ja orelile, mille ta lõpetas pärast mitmeaastast tööd 1929. aastal. See on kirjutatud eestikeelsele tekstile*) ja seepärast võiksime seda õigustatult nimetada e e s t i r e q u i e m i k s, nagu J. Brahms nimetab oma saksakeelse tekstiga requiem i s a k s a r e q u i e m i k s („Ein deutsches Requiem“). See oleks seda õigustatum, et C. Kreek on kasutanud selle motiivistikuks oht- rasti vaimulike rahvaviilside sugemeid.

„Requiem“ ülesehituses C. Kreek on üldjooneliselt kinni pidanud klassikalisest vormist ja isegi üksikute osade päälkirjadeks on ta kasutanud klassikalise requiem jagude ladinakeelseid nimetusi: 1. „Introitus“, 2. „Dies irae“, 3. „Recordare“, 4. „Oro suplex“, 5. „Domine Jesu“, 6. „Hostias“, 7. „Sanctus“ ja 8. „Agnus Dei“, kuna nendest on ära jäetud „Credo“ ja „Gloria“.

„Requiem“ muusika on kirjutatud C. Kreegile omase stiilikusega ja tehnilise ladususega. Domineerib jällegi kontrapunktiline stiil, mis tõuseb oma kulminatsioonile hoog- sas koorifuugas „Hoosianna taevas kõrges“ teose 7. osas („Sanctus“).

*) „Requiem“ kui katoliku kiriku messil surmaste mälestuseks (Missa pro defunctis) on tavalisest ikka ladinakeelne tekst.

Üksikute osade erimeeleolud on kujutatud ja edasi antud tugeva ilmekusega, mis kindlustab kogu heliteosele otsese ja siira mõjuvuse.

Oma „Requiemiga“ C. Kreek on annud eesti muusikale kõrge erikaaluga suurteose, mida võib õigustatult paigutada meie vaimuliku muusika esiritta. Ta on rikastanud ka meie muusikat rohkete koorilauludega ja teinud pidevalt tööd meie muusikakultuurilise arenemise üldiseks edasiviimiseks. See kõik — nii loov kui praktiline töö, mille on

korda saatnud C. Kreek, väärrib täit tunnustust ja hindamist.

Meie kunstnikud tavaliselt pole harjunud länu saama ja eriti vähe on harjunud seda ootama C. Kreek. Ent nüüd, tema 50-dal sünnipäeval, olgu talle üteldud kõigi ta muusikaliste sõprade poolt sündamlik aitäh tehtu eest ja avaldatud siiras soov, et tal jatkuks veel kauaks jõudu edasi anda seda ilusat ja hääd, mis tal on pakkuda meie muusikakultuuri süvendamiseks ja rikastamiseks.

ED. VISNAPUU

Mis selle ooperiga siis lõpuks saab?

Nüüd on meil ooperiprobleem jälle kergitatud päevakorda. Iga ala käsitlemine ju nõuab arutamist, sest muidu ei seisa eluline liikumine püsti ning meie tegevust ähvardab tardumuse allakäik. Nii on mõtteavaldused just vajalised, kui miski ei lähe kõigiti soovide kohaselt ja kuskilt hakkab pigistama.

Seekord aga räägitakse paugupäält surmajuttu. Ooper olevat kallis, — likvideerime. Ooper oma vormilt olevat vananenud, — jällegi likvideerime.

Aga missugune asi pole mitte kallis, kui selles leidub samavõrd või ligikaudugi nii palju kultuurilisi ja kunstilisi väärtusi nagu ooperis. Mida lähivad meile maksma koolid alamast kõrgemani ja milliseid summe kulutame muidu arengu teostamiseks?

Kui niivõisi asuda eluavalduste likvideerimise juure, siis peaksime küll algama üsna otsast päälle ja muutma üldiselt kultuurilise rakendumise süsteemi. Üks samm tingib ju teiste järgnemise. Ega mingi ilmuvus elus ei püsi muudest eraldatuna ja lahus. Meil tuleb ikkagi kõike näha tervikuna ning sellele arusaamisele ehitada ka oma kavatsused.

Teatriselts „Estonia“ on praegu meie oo-

peri nimeline peremees. Ärgem salakem tema teeneid ja osatähtsust selle kunstiala viljelemisel. Ometi seisab ooperi ülalkandjana asja taga meie ühiskond. Riiklikud summad ülesannete teostamisel etendavad õieti kõige kaaluvamat ning otsustavamat osa. Järelikult ei saa „Estonia“ ooperit likvideerida, veel vähem on tal võimalusi seda teostada järsku.

Kui teatriselts „Estonia“ tõepoolest kavatseb ooperi ja balleti majandamisest loobuda, siis ta peab juba varakult toetuse andja ees esinema vastava teadaandega. Nimetatud tösiasijsa kohaselt määratakse ka aeg, mille jooksul on võimalik nende kunstialade edasiarendamise jaoks leida uus paik. Samuti tuleb sellekohaselt ümber arvestada toetused, et need oma osades vastaksid iga rakendatava ala kultuurilisele tähendusele.

Üldiselt jääb arusaamatuks, kuidas ikka jälle sõandatakse välja tulla nii ettevalmistamatu kujul säärase likvideerimisega. Imestust äratab samuti asjaolu, et nendele juttudele reageeritakse kui tõsistele kavatsustele ning tehakse juba Tallinn ooperita päälinnaks. Nii võidakse tulla mõttele, et

Kopli Rahvamaja segakoor; juhataja E. Maasik

Foto Uustalu

meil ei juhitagi kultuurpoliitikat riiklikust keskkohast, vaid seda küsimust otsustab mingi seltsi koosolekul tehtud meeoleolu.

Nendel asjaoludel praegu ei saa kõnesse tulla ka ooperi ja balleti likvideerimine „Estonias“ järsu liigutusega, vaid selle läbiviimine küsimuse tõepärasuse korral võib toimuda ainult loomuliku ümberistutamise teel, tarvilise aja kestusel. Muidugi ei kõnele meie siin suurte sündmuste paratamatusest. Praegu aga tahame oma elus teenida kõiki kultuurialasid.

Meile serveeritakse andmeid, et ooper neelavat kõik „Estonia“ toetused, ning draama operetiga pidavat oma tuludest sinna juuregi maksuma. Seda on siiski raske uskuda. Avalikkusel oleks tõesti huvitav näha neid arvutusi, mille alusel säärased kõnelemised sünnivad. Selles loos peab peituma mingi suur viga, kas siis matemaatilises tehingus või ooperiala rakendamises eneses.

Kõrvaltvaatajale „Estonia“ ooperiküsimuses on kujunenud aga hoopis teissugune pilt. Nimelt tolles asutises ei näi leiduvat isikut, kes selle kunstiala eest vajalisel määral saaks või tahaks oma huvidega ja autoriteediga välja astuda. Meile jääb ikka tunne, et see lavavorm on kuidagi nagu pandud vande

alla. Ometi läheks siin tarvis palju südamesoojust ja idealismi asja tõsiseks, eluliseks arendamiseks.

Meile paistab, et selles asjas pole siiski ainusüüdlaseks ooperivorm oma kulukusega või kunstiliste distsipliinidega. Kui keegi tahab end vabandada ülesannete ebaelulisusega, siis ta eksib küll üsna raskesti. Ooperi rakendamine nõuab eeskätt palju kultuuri. Selle vormi olemust ja sihte peab kõige enne mõistma vastava ala juhtkond ning nende järel või kaudu ka kõik teised täitvad tegelased.

Aga kuidas suudaksid siin kaasa aidata draamahuvilised ja sellekohase spetsialiteediga isikud. Draama kasulapsena on ooper talle sama mis pardipoeg kanale: üks käib kuival, aga teine läheb vette ja vee allagi. Seega on osalt seletatav ooperi eest hoolitsemine ning tema hindamine „Estonias“. Kui nimetatud asutises samal ajal vägagi seistakse opereti eest, siis on meile üsna selge nii kunstiline ja kultuuriline vaatlusviis kui lootused kassale.

Meie oleme pidanud märkama, et „Estonias“ ooper sisu poolest avaldab allakäimise tendentsi. Sääb nagu püütaks nüüd seda ala huvitavaks teha koomilise repertuaari pak-

kumisega. On valitud hädapärast keskmisi ja kehvemaid teoseid ning mindud välja kuni atraktsioonide rakendamiseni. Viimane ooper oma muusikalt on isegi nõrgem viimastest operetist.

Agaga kelle jaoks on siis säärane repertuaar? Ooperipublikule pole seda vaja ning opereti otsib tema harrastaja ikka üles. Kui ooper ei suuda tömmata oma kunstiliselt veetleva jõuga, siis ta jääb üksinda ja istub kahe tooli vahele.

Meile on püütud seletada, et ooper enam ei mahu tänapäeva lavakunsti raamidesse, ühtlasi ka muusikaline draama üldse mitte. Rõõbiti arvatakse, et kõik paremad ooperid on ära kasutatud ja uusi pole võtta. Samuti nõutakse põhjalikke reforme ooperialal, millela ei saavat enam edasi.

Kõigele sellele võib üsna rahulikult vastata, et ooper oma põhimas ehituses pole kaugeltki vananenud ning häid teoseid leidub veel nüüdki võtmiseks. Küsimus seisab rohkemal määral selles, kas kohast repertuaari tahetakse ja jõutakse üles otsida ning kuidas seda suudetakse lavalt jälgijaskonnale pakkuda.

Muidugi meenub jälle paar aastat tagasi toimunud valdus ooperilavastuse laadi kohta. Siis üks selle ala tegelasi väljendas, et stilisatsioon ooperimängus olevat absurdne. Nagu aga näeme, ei tulda sellela lihtsalt toime. Kes katsetab teisiti, satub äpardu-

mistele ja kaotab jalge alt pinna. Ooperi kunstidistsipliinid ei luba kasutada oma ole-musele võõrast rakendusviisi. Valitud ja kor-rastatud liigutustel on suurem jõud kujut-luste esilekutsumiseks kui ebamäärasel ja stiililt vastuolulisel tegutsemisel. Samuti avaldab tugevamat mõju vastavalt iseloomu-line muusikaline motiiv või fraas kui mingi kisendamine.

Kui nüüd meie laval ooperitegijad niivõrd eksivad selle vormi analüüsiga ja rakenda-misega, kuidas siis saavad tagajärjed olla päriselt õiged. Kuidas võime usaldada ka jutte ooperiala kõigist muudest puudustest ja ümberloomiste vajadustest. Nii meile oo-per lihtsalt ei anna seda kättegi, mis tal tõe-liselt oleks pakkuda. Mõnikord võib-olla ei teatagi, mis õieti ooper on, kuid räägitakse sellest palju ja tegeldakse praktikaski. Meie naeraksime välja tolle inimese, kes tuleks seletama, et seep ei kõlba süüa. Selles sei-sabki kõhutäidise ja kultuuri vahe.

Teatriselts „Estonia“, kes praegu peab ülal ooperit, ei tohiks majanduslike hoolitsemiste ja muretsemiste kõrval minna mööda küsimusest, kas asjas miski ei anna seesml-selt parandada. Ehk on siiski võimalik jõuda ühise seisukohani, et ooper kui lavavorm väärrib tänapäeval arendamist ja meil ikka maksab teha pingutusi selle ala edendamiseks niihästi kunstilise täiendamise kui ma-jandusliku kindlustamise sihis.

Vastuseid ankeedile ooperiküsimuses

Ühenduses ajalehtedes ilmunud teadete-ga ooperi likvideerimisest „Estonias“ pöördus „Muusikaleht“ küsimisega meie tuntud muu-sikategelaste poole nende arvamuste edasi-andmiseks nimetatud küsimuses. Käesolevaga toome ära esialgselt saadud vastused.

„Muusikaleht.“

Juhan Aavik:

Ajalehti läbis teade, et teatriselts „Estonia“ pääkoosolekul on räägitud ooperi- ja balletiharude likvideerimisest. Kuna selles

asjas kindlat otsust ei ole tehtud ja võiks loota, et asi ei tohiks niikaugemale minnagi, siis asjata ajalehed panevad sellele artikli-le kõmulise ja ähvardava päälkirja: „Pää-linn ooperi ja balletita?“

Ooperi ja balleti sulgemist ei saa kergel käel otsustada ning minu arvates „Estonia“ seda ka nii kergesti ei tee. Neil aladel pole mitte üksi esinduslik ülesanne, mis on ka küllalt tähtis iseseisva riigi ja rahva kultuurilisele prestiižile, vaid nad omavad ka sü-gava sisulise tähtsuse, mis vajaliselt arendab rahva ilumeelt ning hingelist kasvatust. Mis jääb siis sinna järele, kui need alad

suletakse? Tühi koht. Ja sellest on suur kahju Eesti kultuurile. Ega selleks ei ole riik ja rahvas majanduslikku ohvrit kannud kahekümne aasta jooksul, tehnikaskond pingutavat tööd teinud ning arendanud meie ooperi ja balleti juba tunnustustvääriva kultuuri tasemeni, et nüüd see kõik ühekorraga hävineks.

Kõrgema muusika levitamise alal on meil ooper ainuke ala, mis permanentselt tegutseb, kuna filharmoonilise ala arendamine on meil algastmel ning ei või enne loomulikult kujunema hakata, kui ei looda vastavat organisatsiooni ja asutist, kes sellegi ala viljelemise oma ülesandeks võiks võtta. Kaob ka ooper, siis on kõrgemale muusikale Eesti Vabariigis kriips päale tõmmatud. Mina ei taha uskuda, et teatriselts „Estonia“ on sunnitud seda rasket sammu astuma ja säärasel kujul oma nime eesti kultuurilukku jäädvustama. Selleks ei paista ka — vähemalt praegu — tungivat vajadust olevat, sest kui pääkoosolekul väljendati esimehe suu läbi, et sõnalavastusi ja ooperetti on võimalik anda ka ilma riikliku toetuseta, siis järgneb sellest, et ooperit ja balletti, mis nõuavad juuremaksu igas teatris, peaks riikliku toetusega olema võimalik jätkata.

Täiesti õieti ja kaalukalt-sügavalt väljendas „Estonia“ esimees dr. Mõttus pääkoosolekul, lausuda selle asja kohta järgmist: „Juhul, kui „Estonia“ peaks loobuma ooperi ja balleti viljelemisest, siis langevad tulevikus mõlemad alad Eestis varjusurma ja neid sellest olukordade paranemisel äratada on raske. See on kunstiala, mis kannab esinduslikku ilmet ja peab olema vähemalt igal kultuurriigil.“ Edasi on dr. Mõttus märkinud, et tema teadmise järgi valitsusrikkonnad tahavad hoolitseda, et mõlemad nimetatud alad jääksid püsima „Estonias“.

Selle põhjal ei peaks veel tuntama erutust ooperi ja balleti kadumisest „Estonias“ ja Eestis. Nende alade ülesehitamiseks on toodud suuri ohvreid ja kui nad kaovad, siis taaselustamine on tõesti raske. Kui aga need likvideerimise jutud on liikvele tõusnud, siis peab kõik jõud selleks mobiliseerima, et see Eesti kultuurilist palet ja hinge kahjustav fakt ei saaks toimuda.

Adolf Vedro:

Ooper ja ballett „Estonias“ likvideerimisele? Nii on ajalehe sõnumi päälkiri, millest selgub, et neid seekord ei likvideeri mõni ajalehemees, vaid „Estonia“ selts ise. Niisugused „hirmujutud“ muutuvad juba labasteks. Ka käesoleval puhul ei oska sõna võtta, päälegi et ajalehes esitatud arvud ei kõnele selget keelt. Nimelt, kas orkestri- ja tantsurühma kulu on võetud ainult ooperile ja bal-

leteile vastaval töökulu arvel ja opereti pääle kulutatud orkestri tööjõud on eraldi arvestatud, või on kõik need tasud kantud ainult ooperi ja balleti arvele ning opereti tulud arvestatud orkestri ja tantsurühma tasudeta? Ja kas kontsertsaali töötasu on maha arvatud ooperi ja balleti kuludest? See on ükskõik, kuid siin kergib küsimus — miks „Estonia“ ei ole mitte riigistatud, et tema hõlma all oleks kunstitemplil vaimselt kõige stabiilsem tegutseda. Riik nagunii peab katma puudujäägid. Mõtlen seejuures, et „Estonia“ teatrimajaja tuleks jätta ainult ooper, ballett ja opereti, kuna draamaetendusteks võiks olla eriline teater, sest „Estonia“ saal selleks otstarbeks kõige kohasem ei näi olevat oma akustiliste omaduste tõttu. Siis võiks ka ette võtta väikene ümberehitus, et orkestrit välja tuua praegusest ruuporist, kus ta nagu uduna loorib laulja häälelist esinemist — või pöörates ruupori suu lava poole, jättes orkester samasse paika.

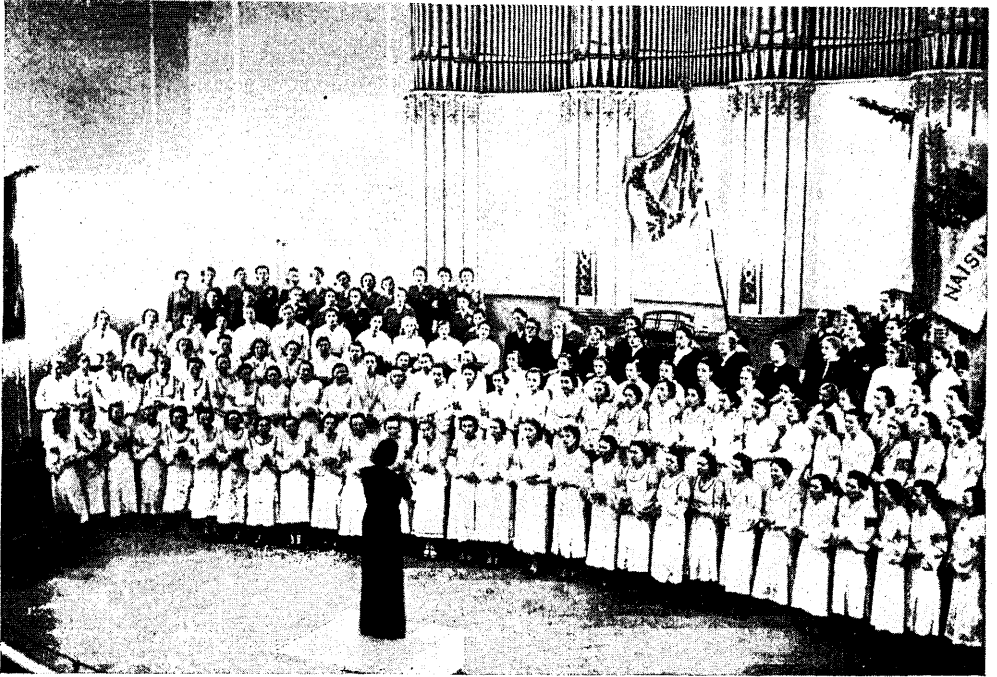
Muidugi, kui „Estonia“ selts tõepoolest välja ei tule, siis võiksid olla riigi toetused suuremad, sest ooperit ja balletti enam vähendada ei saa, kuna nad on nagunii „minimaalsed“. Kuid praegusedki arvud ei tohiks nii pessimistlikud olla, sest tähelepanekuid tulude vähenemiseks on tehtud perioodil, mis ei peegelda normaalset poliitilist ajajärku.

Igasugused toetused kunsti pääle ei kahjusta üldist majandust, kui see toetus läheb oma kunstijõudude rakenduseks. Majanduslikult pole aga õigustatud „Estonia“ välislistide kontserdid möödunud ja eelmistel hooaegadel, kus igal nädalal, mõnikord ka igapäev esines välisjõud. Näiteks on riiklikult odavam maksta oma jõududele Kr. 1000, kannatades seejuures puudujääki, kui välisjõududele Kr. 500, saades kasu Kr. 500, kuna esimesel juhul jääb riiki ikkagi Kr. 1000, teisel aga kõigest Kr. 500. Nii sumbutatakse ka oma jõudude tegevust ja edenemist, sest rahval ei ole aega välislistide tiheda esinemise tõttu käia kuulamas oma kunstnike. Seejuures rahvaküllane välislistide kuulamaskäimine ei ole põhjustatud ainuüksi mitte rahva kunstinaudingu ihast, vaid rohkemal määral publikut ajab uudishimu ja võimaluse kasutamine ainukordselt esinevat solisti näha. Teine või kolmas kontsert enamal jaol solistidest oleks publiku osavõttult samal arvul külastatud kui meie oma kunstnike puhul.

Loodan, et Vabariigi Valitsus võtab asja tõsiselt kaalumisele.

Alfred Karindi:

Peokõnedes ja ülevatel momentidel saame kuulda ikka korduvalt fraasi, et meie, eestlased, oleme muusikat ja laulu armastav

Ühendnaiskoor „Estonias“ esinemas; juhatab J. Kahu

Foto Uustalu

rahvas. Kahjuks ei ole see alati kohaldatav tegelikkuses esinevate vaadetelega.

Nii puudub meil juba aastate kaupa korrapärane sümfooniakontsertide korraldus ning need üritused on muutunud olenevaks välisdirigentide ilmumisest silmapiirile. Ja kui siis ilmub mõni kuulsus, kes suvatseb meid „õnnestada“ oma kõrge kunstiga, siis osutub tavalisel surelikul võimatuks seda nautima minna, kuna pääsmete hind on niivõrd kallis.

Miks ei korraldata meil esindusorkestri rahvakontserte, nagu see mõni aasta tagasi tänuväärseks kombeks oli? Publiku suurem enamus praeguste kontserdihindade juures on sunnitud sümfooniakontsertide kavu raadioaparaadi kaudu moonutatult ja muusikat alavääristaval kujul kuulama.

Ka ei ole vist esmakordselt „Estonia“ teatriseltsi koosolekutel kõne all muusikalavastuste (ooperi, balleti) lõpetamise küsimus, — ja seda nüüd, kus nimetatud lavastused meil aastatega olid küllaltki kõrgele kunstilisele tasemele jõudnud. Nii on seltsi

möödunud koosolekul, nagu nähtub ajakirjanduses avaldatud kirjeldustest, see küsimus taas päevakorrale tõstetud ja seda niisugusel kujul, mis sunnib kõiki muusikahuvilisi ringkondi protesteerima.

Mul ei ole lähemat ülevaadet teatriselts „Estonia“ majanduslikest võimalustest ja kohustustest, kuid or vististi kõigile teada, et see selts saab suuremat riiklikku toetust peamiselt nende teatrikunstilise viljelemiseks, mis muidu ehk nii tasuvad pole kui paljukiidetud operett.

Loogiliselt võiks järeldada, et kui „Estonia“ loobub ooperist ja balletist, siis ei vajaks ta üldse mingisugust toetust, kuna operett ja sõnalavastused tasuvad end ise ära. Seepärast peaksid vastavad võimud valvel olema ning „Estonia“ koosolekul ülestõstetud ooperi ja balleti likvideerimise mõtte teostamise puhul riiklikud toetussummad suunama sinna, kus muusika kultuuriliste ürituste väärtust üldkultuuriliselt seisukohalt osatakse paremini hinnata, kui seda suudab teatriselts „Estonia“.

Helilooja Modest Mussorgski

1839 — 1939

1.

Käesoleval 1939. aastal sai täis sajand vene suurima helilooja Modest Mussorgski sünnipäevast. Kogu vene muusikakunsti ajalugu — alates geniaalse Mihhail Glinka ooperist „Ivan Sussanin“ kuni nõukogudeaegsete komponistide teosteni — peagu tervena mahtub sellesse sajandisse.

Kui suri Glinka, oli Mussorgski 18-aastane. Aga Glinka kaasvõitleja Aleksander Dargomõzski võis veel olla noore helilooja edu tunnistajaks. Ooperi „Kivist külalise“ autor nägi Mussorgski's oma järglast — realistliku kooli andekat esindajat vene muusikas.

Möödunud sajandi kuuekümnendatel aastatel juba avaldasid ennast Aleksander Serov, Anton Rubinstein ja Mihhail Balakirev. Natuke hiljem kujunes viimase ümber rühm, kuhu kuulusid Nikolai Rimski-Korsakov, Aleksander Borodin, Cesar Cui ja Modest Mussorgski. See oli „uus vene kool“ ehk nn. „Võimas salk“. Eraldi seisis Peeter Čaikovski.

„Uus vene kool“ oli oma loomingulises töös vaimustatud tollal progresseeruvatest rahvuslikest ideedest. Kindlustades vene heliloojate rahvuslikku iseteadvust need ideed tekitasid tugeva muusikalise liikumise, mis eriti selgesti avaldus „Võimsa salga“ üksikute esindajate tegevuses.

Nõukogude kunstis rahvusliikkuse ja realismi probleemid omandavad aktuaalse tähenduse ja seepärast Mussorgski looming erilise jõuga tõmbab enesele nõukogude esirindelise komponisti tähelepanu, kelle sugukonna nimestikus vene suur realist on üks eriti tuliselt austatav eelkäija.

2.

Modest Mussorgski sündis 26. märtsil 1839. a. Pihkva kubermangu väikeses külas oma vanemate mõisas, kus elas kuni 10-aastase ni. Imbutades enesesse küllamuljeid ja kuulates pereema jutustusi, ta hakkas armastama vene rahvast ning edaspidi sidus temaga oma loomingu. Klaverimängu ta õppis kodus ema juhatusel, kes kaasaegsete tunnistuse järgi oli väga rõõmsa ja romantilise natuuriga.

Kümneaastaselt viidi poisike Peterburki, kus ta esialgu õppis Petropavlovski mõisnikelaste koolis, hiljem aga kaardiväe alamlipnike koolis, katkestamata kogu aja jooksul oma õpinguid klaveri alal.

Saades 17-aastaselt kaardiväe ohvitseriks, Mussorgski teenis sõjaväes vaevalt kolm aastat ja läks erusse.

Juba tollal Mussorgski seisis ühenduses Dargomõzski ja Balakirevi muusikaliste ringidega. Siiski noormehe tung tervenisti anduda muusikale ei täitunud, ning lahkudes sõjaväest ta peagu kogu eluaja jooksul oli sunnitud tüki leiva pärast ametnikuna töötama mitmesugustes riigiasutistes.

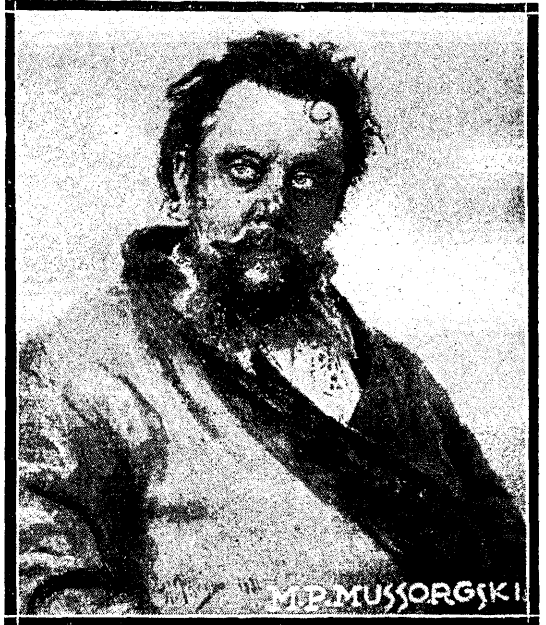
Soov muusikat luua avaldus Mussorgski juures õige varakult. Juba 13-aastaselt ta kirjutab „Polka“, mis on tema esimeseks trükitud teoseks. Edaspidi, nelja aasta pärast, ta asub töötama ooperi „Can Islandetsi“ kallal, kuid sellest ei tule midagi välja. Mõne aasta möödudes ta hakkab kirjutama muusikat Sofoklese „Ōdipusele“, ent loob ainult fragmente. 1863. a. Mussorgski võtab käsile ooperi Flaubert'i „Salambo“ süzeel ja valmistab mõningad muusikalised lõigud, mida ta hiljem kasutab oma teistes ooperites.

Lõpetamatuks jääb ka ooper „Naisevõtt“ Nikolai Gogol'i süzeel, kuul see 1868. a. kuuluv töö märgib tähtsa etapi Mussorgski toodangus ja ühes terve rea väikeste vokaalteostega viib lõpule helilooja-realist, ooperite „Boris Godunovi“ ning „Hovanščina“ autori loomingulist vormimist ettevalmistava laboratoorse perioodi.

Need kaks ajaloolist teetammi võtavad tsentraalse koha Mussorgski loomingu. Teemade otsingul ta pöördub vene rahva ajaloo suurimate sündmuste poole ja oma muusikalistes draamadest nihtub selle rahva esiplaanile. Mussorgski ooperi aluseks oleva Aleksander Puškin'i draama „Boris Godunovi“ tegevuse aeg langeb talupoegade revolutsiooni eelsündmustele 17. sajandi alul. Tsaar-mõrvar ja teda süüdistav rahvas on asetatud vastamisi. Puškin'i draama shakespearelikud kujud omandavad Mussorgski muusika kaudu erilise sügavuse. Äärmise realismiga ja läbitungivusega avatakse ooperis inim-masside ning üksikute sangarite hingeelu. „Boris Godunovi“ tragöödilises muusikas seisab varjul inimlike tunnete ja kirgede rikkalik maailm.

„Hovanščina“ koor pole tavaline möödunud aegade rühmitus, vaid tõeline rahvas, elav mass oma kirgedega. Tema rahvastseenid on ehtsad, elulised, maalilised ja täis kirglikkust ning osutuvad ooperimuus-

MODEST MUSSOROSKI
26. 3. 1839 — 29. 3. 1881

sikas täieliseks ilmutuseks oma kujundusliku iseloomu poolest.

„Hovanščina“ kirjutas Mussorgski kaheksa aasta jooksul — 1872—1880. Ooper jäi viimistlemata, selle lõplik redaktsioon kuulub Nikolai Rimski-Korsakov'ile, kes samuti redigeeris ja instrumenteeris ka „Boris Godunovi“.

Töötades „Hovanščina“ kirjutamisega, võttis Mussorgski 1875. a. käsile uue ooperi „Soročini laat“ Gogol'i maalilisel ja eluröömsal süžeel, kuid ei lõpetanud seda teost.

Operite kõrval Mussorgski loomingus evivad nähtava koha tema vokaaltooted, kus peen muusikaline ümberkujundus on inimekõnest ja selle varjunditest saanud ammutamatuid rikkusi. Mussorgski muudest päranditest tuleb meenutada tema sümfoonilist poemi „Õõ lagemäel“, mõningaid koore orkestriga („Jeesus Navinus“, „Sennahheribi allutamine“ ja kaunist klaveriteost „Pildid näituselt“, mille meisterlikult orkestreeris Maurice Ravel. Oma elu viimastel aastatel Mussorgski loobus riigiteenistusest ning töötas akompaneerijana lauljanna Leonov'iga. Üheskoos nad korraldasid kestvaid kontsertmatku Venemaal. See sõit ajutiseks elustas Mussorgski't, kelle tervislik ja moraalne seisukord halvenesid iga aastaga ikka enam. Oma endistest sõpradest,

„Võimsa salga“ kaaslastest Mussorgski lahkus juba kuuekümmendatel aastatel. Selle põhjuseks olid ka ideelised erinevused, mis tekkisid Mussorgski ja teiste „uue vene kooli“ esindajate vahel.

Mussorgski vaimne üksindus suurendas tema ammugist tõbe, mis arenes juba kaardiväes teenimise ajal. Kodutu ja üksik Mussorgski haigestus raskesti. Mõningate lähedaseks jäänud sõprade hoolitsusel läks korda tõbist heliloojat paigutada sõjaväe haiglasse ühe tuttava ohvitseri teenrina. Haigus oli hävitav, ja 29. märtsil 1881. aastal suri Mussorgski südamerabandusse.

3.

Mussorgski rääkis: „Muusika on inimestega kõnelemise vahend aga mitte siht.“ See väljendus osutub Mussorgski kogu loomingu võtmeks ning võimaldab hinnata nende ülesannete suurust, mille esitas enesele „Boris Godunovi“ ja „Hovanščina“ autor, lubades temale anda tähtsaima meister-realisti aukoha maailma muusikakultuuri ajaloos.

Nõukogude silmapaistev muusikateadlane Igor Glebov kirjutab Mussorgski'ist: „Kurb oli selle inimese elu, kes evis hingevapustava andekuse maalida helidega inimliku mure, kannatuse, inetuse, mässavuse ja salliva alandlikkuse põhiolemust... taast meelt, naiivset uskumist ja metsi-

kut usaldamatust, armastuse põlemise viha kõrvetavat teravust ja teeskluise kavalat hellitust..."

Tõelisus, reaalne olu, elavad inimesed ja sügavad tunded — nendest tahtis Mussorgski rääkida oma muusikas. Juba oma loomingu esimesel etapil, otse Dargomõzski jälgedes ta püüdis muusikasse üle kanda inimkõne elavaid intonatsioone. Ta tungis muusikalise keele kunstilisele tõelisele oletusega, et kui inimkõne ja tunnete väljendused lihtsa rääkimisena õieti ning kunstipäraselt kanda muusikasse, ongi siht saavutatud. Neid mõtteid ta avaldas töötades „Naisevõtu“ kirjutamisel ja neile ta järgnes kogu oma elu pärastistel aastatel.

Oma suhtumises muusikalisse loominguusse Mussorgski ei sarnane ühelegi komponistile — ta on terane vaatleja ning tundlik psühholoog. Ta nägi inimeste elu kõiges selle toreduses ja inetuses, tungides inimhinge salladustesse — ning kõik oma tähelepanekud ta kandis muusikasse.

Mussorgski ei uskunud muusikalise loomingu omaette väärtusesse. Ta ei kujutunud enesele muusika valdkonda kui mingit eraldatud; ei mõlguanud loomise võimalusest lukustatuna muusikalisse sfääri. Sellest olenevad ka äärmused, milledesse ta langes, eitades päranduslikkuse hädavajadust kunstis ja koguni tehnikas. Need on põhjused, miks Mussorgski ei saanud end täieliselt ilmutada, kuigi ta kujunes tundeliseks ja sügavaks muusikuks ning evis kauni ande vaatlemiseks. Epohhist kaugele ette jõudnud mõtete kehastamiseks ta vajab seda hiilgavat tehnikat, mille paar-kolm aastakümnet hiljem omasisid impressionistid.

Pika aja jooksul paljud Mussorgski suurteosed olid tuntud ainult teiste heliloojate — päämiselt Nikolai Rimski-Korsakov'i — redaktsioonis ja ümbertöötuses. Kuid Mussorgski muusika redigeerimine ning ümbertöötamine on raske, koguni võimatu ülesanne.

Seoses sellega pakub huvi Anatol Liadov'i, ühe Mussorgski teoste redigeerija tunnistus: „Muidugi on kerge see või teine imelik kahendus välja heita, puhastada igasugused ebameeldivad parallelsimid, viia korda modulatsioonid. Aga jääb üks häda — kujuneb hoopis midagi muud kui Mussorgski'i, kusagile kaob tema selle või teise käände iseloom ja omapära ning autori isiksus, haihtub miski oluline Mussorgski stiilis. Ja siis ei tea, kuidas toimida. Jätad nii, nagu ta ise kirjutas — on segane, vigane, korratu. Lood korra — pole Mussorgski. Vahel tema teosega lihtsalt kuidagi ei saa hakkama loobuma-

ta kas kirjaoskusest või muusikalise kõne individuaalsusest.“

Mussorgski heledad mõtted võisid muidugi ainult osaliselt kehastuda tema loomingu, ühtlasi aga kõikide tehniliste puuduste juures tema tööd algupärastena räägivad rohkem võimsast ja originaalsest andekusest kui ümbertehitud ning lihvitud kujul. Käesoleval ajal paljud nõukogude muusikateadlased töötavad Mussorgski algupära taastamise kallal ning annavad võimaluse näha silmapaistva komponisti õiget loominguulist palet.

Ooper ja laul — see on põhiline sfäär, milles muusikaliselt vormusid kõik Mussorgski vaatlused, see on valdkond, kus tema realistlikud tendentsid võisid omandada täielisema väljendavuse. Mussorgski laulud — see on sügavreaalsete, elust haaratud kujude galerii. Reageerides tundeliselt kõigele kurvale, alandatule, piinatule ja kibedale Mussorgski haruldase väljendavusega ning sünge õiglusega räägib oma lauludes inimlikest kannatustest, elu inetusest ja suurest ebaõiglusest, mis valitseb maailmas.

Teravasti tungib päike Mussorgski laulu-loominguusse. Heledad tunded sündisid suure kannataja südames kõige sagedamini ainult nendel momentidel, kus ta astus laste imede maailma ja lõi oma šedõvrid väikestest täiskasvanutele. Kuid siiski pole Mussorgskile päriselt võõrad huumor ja naljatlev groteskus. Nendega meie puutume kokku reas lauludes ning ooperitegelaste üksikutes iseloomustustes. Kuid ikkagi Mussorgski huumoris puudub naeratus ja hääsüdamlikkus, kuna naljatlev groteskus harilikult tõuseb terava satüürini ning irvituseni.

Oma ooperitoodangus Mussorgski on tähendusrikkam ja sügavam. Siin mitte ainult üksikud sangarid ning tegevad isikud pole joonistatud skulptuurse väljenduslikkusega, vaid ka rahvas on kujutatud peenima tungivusega massi psühholoogiasse, tema osa ja tähtsuse sügava mõistmisega suurte ajalooliste vapustuste epohhis.

Intonatsioonilt Mussorgski muusika on seotud vene kõnekeelega, järelikult vene rahvalaulu muusikalise kõnega. Tema keel on väljendusriikas, laulev, lakooniline ja valju. Musikaalsuseni viidud inimlikud intonatsioonid — nendest koosneb ta helikunstiline kõne, täis tõe ning maaililisust.

Mussorgski oli geniaalne muusik, kes kõnelemise kaudu võttis vastu kogu välisavaldused, ning ta õigusega kuulub maailma muusikakultuuri ajalukku kui silmapaistev helilooja-novaator ja suur muusikrealist.

„VOKS“

Ooper ja kontserdid

Ooperitest tuli „Estonia“ laval kordamisele G. Verdi „Rigoletto“, mille nimiosas debüteeris noor baritonilaulja Tiit Kuusik. Kuna nimetatud ülesanne kuulub raskemate liiki, siis ka esineja poolt saavutatud tagajärgi tuleb vastavalt hinnata enamal määral.

T. Kuusik noore lauljana on vokaalkunstilisest küljest end töötanud üles silmapaistva tasemeni. Tema hääleline materjal allub sedavõrd koolilisele distsipliinile, et rakendaja võib asuda õige nõudlike kohustuste läitmisele. Kuna T. Kuusik omab ka puhta kuulmise, hää rütmilunde ja erkka muusikalise maitse, siis ta on tõlgitsemise suhtes jõudnud areneda hinnatava ja vastutava kunstilise isiksuse astmele.

Kõiki neid eeldusi kasutades on T. Kuusik oma tegevuses suundunud ka ooperialale. Siin muidugi tulevad juure uued distsipliinid, mis endistele lisaks nõuavad kunstiliste võtete avardamist ja nimetatud valdkonnas vastavalt täienevat kujunemist.

Sellest küljest on T. Kuusik juba mõndagi saavutanud, nii et ta ooperiski võib rakendada oma loomulikke andeid. Tal ei puudu kalduvused miimiliseks väljendamiseks ning tema analüüsiioskused juhatavad kätte õige tee lavaliseks esinemiseks. Nii ka Rigoletto osa täitmisel T. Kuusik andis tunnistust oma suutmistest tungida ülesannete olemusse ja tuua esile iseloomustatava tüübi elulisi jooni.

Nagu laulus T. Kuusik suudab leida ning kasutada värvingute soojendavat mõju, nii ta mänguski omab võimeid pöörata tähelepanu varjundite otsimisele ja tabamisele. Väheste proovide juures raske ooperiosaga debüteerimisel muidugi pole ju noorel artistil mahiti kõige sisemas liikuva väljaütlemiseks. Ometi see etendus andis T. Kuusiku võimete ulatavuse kohta hää ning usaldust loova tunnistuse. Oma parimat arusaamist meie kaugeltki ei lase eksitada asjaolul, et laulja etenduse puhul kannatas häälelise ebatervise all.

Noorele artistile sümpaatiat kindlustava etenduse tegid edukalt kaasa I. Loo-Talvari, N. Loona, M. Taras, T. Puks, B. Hansen jt. Juhataja puldil toimis kindlalt ja asjalikult teeneline dirigent R. Kull.

*

Kolmandat sümfooniakontserti juhatas teeneline dirigent R. Kull, solistina esines viiulikunstnik C. Prii. Eesti heliloomingust sellel õhtul tuli ettekandele A. Kapi sümfooniiline prelüüd „Hauad“, mis on kirjutatud meeleolulise tihedusega ja antud kujukas vormis. Teose ettekanne toimus võrdlemisi soodsas meeleolude tabamise juures. Samuti hää tõlgitsemise osaliseks sai Čaikovski süm-

fooniline poeem „Fatum“. Noor viiulikunstnik C. Prii kandis ette Lalo „Hispaania sümfoonia“, mille ta sooritas kindla tehnikaga ja seemiselt elustatud tõlgitsemisega. Saade orkestri poolt oli tasakaalus sobiv.

Käesoleva hooaja neljandat sümfooniakontserti juhatas O. Roots, solistina toimis viiulikunstnik H. Aumere. Eesti helitöödest tuli ettekandele E. Tubina süit, mille motiivistik asetab teose meie rahvusliku kunsti pinnale. Ka väljatöötuses võtab nimetatud helitööde põhjamaise üldilme. Teemaline materjal kaldub lühidusele ja üheladsusele. Harmonia tungib uudusele ja orkestratsioon taotleb värvikust, kuid teos tihti kõlab ülemäära paksult. Selgejoonelisemaks ning ilmekamaks osaks on „Ostinato“. Helitöö ettekandmiseks oli dirigent pannud välja häid püüdmisi. Hinnatavaid tulemusi O. Roots saavutas Brahms'i e-moll sümfoonia esitamiseks, mida ta juhatas pääst. Solistina H. Aumere mängis Glasunovi a-moll viiulikontserdi, viies selle tehniliselt läbi suure virtuositeediga. Ka sisulise iseloomustamisega ta teenis sümpaatiat. Mõninga määranis solist jäi vajalisest vähem kuuldavaks, mille põhjuseks oli tema instrumendi nõrga-poolne kandvusk.

Estonia Muusika Osakonna segakoor V. Nerepi juhatusel andis kontserdi kahest suuremast helitööst koosneva kavaga. Ettekandele tulid E. Griegi'i stseenid „Olaf Trygvasonist“ ja E. Wolf-Ferrari „Uus elu“. Nimetatud kavaga oli EMO enesele võtnud suure ning kohustusriikka ülesande, mille teostamine nõudis asjaosalistelt õige rohket ja pingutatavat tööd. Nende püüdmiste moraalseks tasuks on soorituste kunstiline korrdamine. Lauljatena olid kontserdil kaastegevad N. Loona, I. Uudelepp, R. Sildnik, ja ulatuslikuma osaga V. Veikat. Instrumentalistidena toimimisid Hugo Schüts — viiul, T. Kõha — klaver, K. Shypris — orel. Orkestri moodustasid „Estonia“ ja Riigi Ringhäälingu koosseisud. Ettekannete üldine läbiviimine arenes soodsate tulemustega.

Evald Aava ja Voldemar Leemetsa mälestuseks korrdaldas Eesti Akadeemiline Helikunstnike Selts kontserdi konservatooriumi saalis. Eeskava muusikaline osa oli pühendatud lahkunute teostele. Sõnalise osaga esines allakirjutanu. V. Leemetsalt kanti ette tema keelpillide kvartett nr. 2, milles autor taotleb oma loomingus uudsemate võtete kasutamist. Helitöö on programmilise ehitusega ja sisaldab ka meeleolulisi momente. Siiski pole selles jõutud

Foto Uustalu

Tallinna Linnateenijate Meeskoor A. Karindi juhatusel esinemas Mustapääd - Klubi saalis.

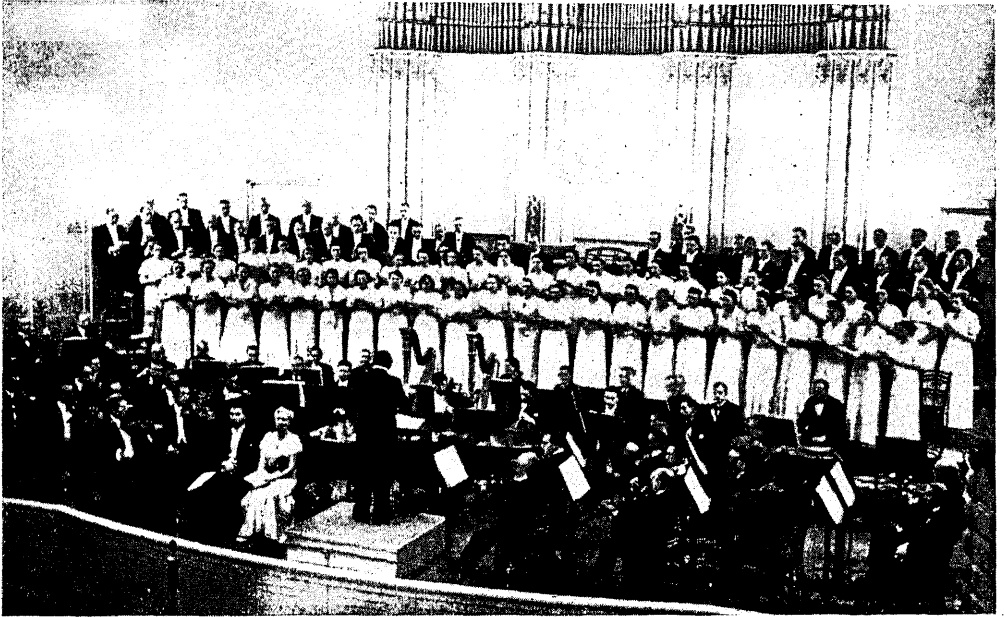
päriselt vormiselt. Ümaramaks jagudest osutub „Grave“ oma lihtsama ehituse juures. E. Aava loomingust tulid ettekandele kolm klaveriteost ja neli soololaulu. Tehniliselt võrdlemisi nõudlikud klaveripalad esindasid autoriit tema loominguliste tungidega ning omalaadse ja värske mõtlemisega. Soololaulud avaldasid tihedat kunstilist kujundusvõimet. Üks number nendest oli valitud autori üsna varajastest loomingujärgust — erineva ilme- ja käsituslaadiga. Kvarteti ettekandmisest võtsid osa H. Schüts — 1. viiul, H. Laan — 2. viiul, A. Udrik — vioola, K. Vihermäe — cello, kusjuures täitmise toimus võrdlemisi tulemuslikult. Lauljana O. Lund ja pianistina H. Saarne sooritasid oma ülesande edukalt. Klaverisaated E. A. Vesson'ilt olid tasakaalulised.

Ühisüritusena toimus naiskooride kontsert, millest võttis osa nii Tallinna kui Tartu tegelasi. Kontserdi üheks tõejuuks oli võistlusel auhinnatud laulude esitamine. Ühendkoorid astusid üles J. Kahu juhatusel ja viisid oma osa läbi võrdlemisi hääde tulemustega.

Samatugi tema käe all Eesti Naisliidu naiskoor esines kaunis soodsasti. Naiskodukaitse Tallinna Ringkonna naiskoori juhataks O. Krull-Mikk. Tallinna Naislaulu Seltsi naiskoor G. Ernesaksa juhatusel pakkus viimistletud ja puhtalt kõlavat ettekannet. Samuti hääd esitust kuulsime Tartu Naislaulu Seltsi naiskoorilt E. Võrgu juhatusel, kusjuures erilisel paistis välja tõlgitsuslik külg. Viimasega koos ühe pala täitmisel esines ka keelpillide kvartett: S. Teppor — 1. viiul, V. Aarelaid — 2. viiul, R. Munamägi — vioola, L. Siim — cello. E. Naisliidu kooril saatis klaveril ühe pala T. Koha.

Jaani kirikus korraldati surnutepäeva õhtul kontsert, kus astusid üles lauljannad H. Tamjärv ja M. Lang, viiulikunstnik R. Palm ja organist J. Varandi. Laulusolistid esinesid päle üksiksoorituste ka duettis. Samuti anti koos laulu viiuliga. Resonantsilt oli H. Tamjärv lahtisem, M. Lang'i

Estonia Muusika Osakonna segakoor U. Nerepi juhatusel esinemas

hää l kõlas vastupidiselt sügavama kajaga. Mõlema ettekanded teenisid keskmist rahulolu. Väljapaistvamaks osutus R. Palm oma viiulisoolodega. Kava alguses ja lõpus seisid orelipalad J. Varandilt. Õnnestunumalt arenes viimane number. Ta teostas ka saated vajalise distsipliiniga.

Vene lauluselts andis „Estonias“ kontserdi sega- ja meeskooriga, kusjuures viimane koosseis osutus ettekandelt painduvaks. Segakoor paiguti avaldas ladusat esinemist, kuid vahel ei piisanud kindlusest üsna puhtaks väljendumiseks. Mitmed palad lauldi klaveri toetusel, kusjuures ka ettekanne läks ladusamini. Juhataja I. Vassiljev rakendas ettekannetesse rohkemal määral tugevama dünaamilise astme kasutamist. Solistidena olid kaastegevad D. Smirnov ja K. Grüner. Saatja ülesandeid täitis vilumusega P. Nigula.

Iseseisva kontserdi andis noor pianist Asta Jurich, kes võrdlemisi hiljuti lõpetas Tallinna konservatooriumi ning jatkas siis edasiõppimist Pariisis. Ta on andeline jõud ja töötab tõsidusega nii tehnilise enesearendamise kui sisulise väljakujunemise sihis. A. Jurich mängib selge ja puhta oskusliku

rakendumisega. Tõlgitsemise juures teda juhib muusikaline sisetunne ning hoolsate tähelepanekute kaudu ta jõuab vormiliste selgusteni. Nii ta esitas ka käesoleva mitmekülse kava sümpaatselt oma lüüriliste kalduvuste raamides.

Omanimelise kontserdi andis Kaubandus-Tööstuskoja saalis tenorilaulja P. Härm, kelle võimetega oleme aeg-ajalt saanud tutvuda mitmesugustes ülesannetes. Ta on arendanud oma tehnilisi suutmisid selle määran, et pakkuda sümpaatselt laulukunsti. Ainult tema põsekaja hoiab tagasi kõlalist säravust. Tõlgitsusest on P. Härm hääde võimetega jõud, kes teostele suudab anda soojust ja varjundite peensusust. Kontserdikaaslasena esines noor lauljanna L. Grauen, avaldades ilusat häälematerjali ja tundeerkust. Ta vajab aga veel kujundamist nii vokaalsest küljest kui sisulise ilme mõttes. Kava täitmisest võttis osa vene segakoor I. Stepanovi juhatusel, mõjudes oma noorusliku värskusega. Naishääled meeste kõrval olid tunduvas arvulises ülekaalus. Saated solistidele ja koorile teostas vilumusega R. Kursk.

Noorte lauljate kontserdil Kaubandus-Tööstuskoja saalis astusid üles sopranid E.

Reinap ja M. Pank, metsosopran M. Pärtelpoeg ning tenor L. Aimre. Kolm esimest on juba rohkem arenenud nii vokaalses kui sisulises mõttes, kuna neljas nendest asub enam keskteel, kuid eeldustega kujunemiseks. Kava sisaldas valimiku hulgas ka rea eesti autorite helitöid, milledest G. Ernesaksa „Öö“ ja E. Kapi „Kevade ärkamine“ uudsemate paladena tähendavad vastava toodangu sisukat rikastumist. Kontsert oma rakenduselt kandis rohkem stuudiumitöö tulemust näitamise ilmet. Saatjana R. Kurusk toimis vastutava jõuna.

Tütarlaste komertsgümnaasiumi saalis andsid kontserdi Tartu Kõrgema Muusikakooli pimedad õpilased: A. Selge ja A. Kriisk — tenorid, T. Luks — bariton,

A. Udrik — viul. Esimene nendest on juba rohkem kujunenud. Lauluala kõrval ta esines ka pianistina. Ka teiste juures võib märkida mitmeidki sümpaatseid jooni ettekannetes. Klaveril saatis püüdlikkusega T. Kaseorg.

„Estonias“ andis kontserdi Riia vene balalaikaorkester S. Krasnopjorovi juhatusel. Esineti võrdlemisi arvuka koosseisu juures ja pakuti distsiplineeritud ettekandes ka tähelepandava sisulise väärtusega helitöid. Muidugi ei luba balalaikaorkester teostada väga esinduslikke ülesandeid. Solistina oli kontserdil kaastegev lauljanna Evstafjev-Derevjagin, teenides tähelepanu ja poolehoidu.

Ed. Uisnapuu.

Muusikalistest jäljendamistest

Keegi muusikateadlane on kunagi ütelnud, et üheski kunstis ei juhtuvat niipalju teatavat liiki võltsinguid kui muusikas. Meie usume, et see otsus on pisut liialdav. Enamik vastavast materjalist kuulub kaugesse minevikku, ning ainult eriteadlase, niisiis tõelise muusikateadlase teravmeelsus ja kombinatsiooniant võiks kindlaks teha tõelisi võltsinguid stiilivõrdluse jne. abil.

Võltsingud sõna otsekoheses mõttes ja nii, nagu neid esineb tuhandekordselt kujutava kunsti aladel, on muusika alal ikkagi suureteks haruldusteks. Tõelise võltsingu mõte oleks ju ikkagi jäljendada pettuse sihiga mõne kunstiajalukku läinud nime tüüpilist väljendusviisi. Muusika mõttes tuleks seega pida võltsinguks ehk ebastuseks asjaolu, kui keegi väga osav manerist ja eklektik kirjutaks näiteks mõne sonaadi klassikute stiilis ning selle töö siis välja annaks Haydn'i või Mozart'i omana, kusjuures ta töö võimalikult veel kuulutaks kõmuliseks uusavastuseks. Kahtlemata leidub selliseid jäljendajaid, ainult pole see teadliku naaldumise vorm mitte just igapäevane.

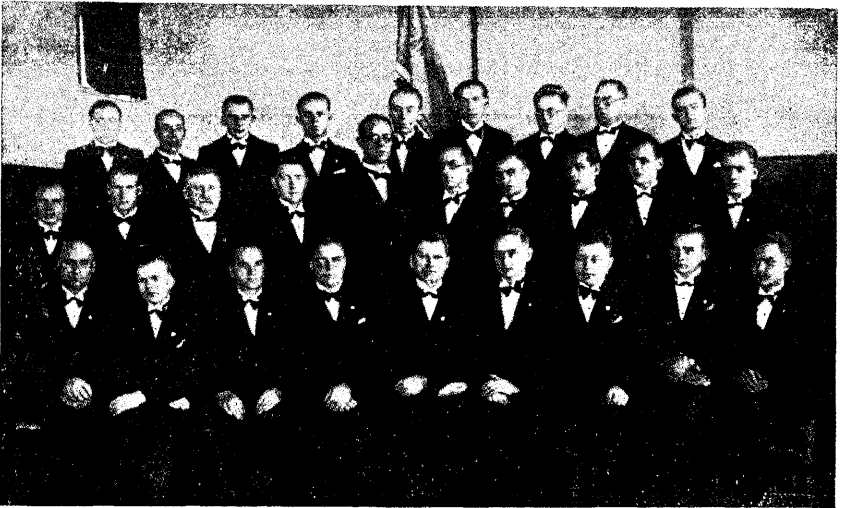
Teisiti seisavad lood, kui on tegu otsekohese pettuse ja vargusega. Aga isegi siin tuleb alul esitada küsimus, mida võib pida teiste vaimuomandi tõeliseks varguseks, mis on lubamatu plagiaat või lubatud jäljendamine ning kus lõppeks on võimalik rääkida ainult juhuslikest laenudest, meenutustest, tõlgendustest, töötlustest — näit. ühest stiililiigist teise.

Et kõiki neid asju selgesti eristada, on hää, kui tutvume kõigepäält möödunud sajandite tavatsustega muusikateoste tekkimise ja hindamise suhtes.

Händel'ile on sageli ette heidetud, et ta käitunud liiga vabalt võõra viisivara ülevõtmisel oma loomingusse. On teada, et ta nimelt Muffa'tilt („Concerto grosso“) ja Carissim'ilt, kelle oratooriume Händel hästi tundis, on võtnud koguka hulga teeme, ja et ta tööles need siis vastavalt oma stiilile, seda ilma tõelise autori nime mainimata. Kas on see nüüd vargus või mitte? Asjalugu on meie arvates täitsa selge. Muusikas omab ometi põhimõttelise tähtsuse, kas see, kes midagi võtab võõra omandist, on ise tõesti loov isiksus suures formaadis või ainult võtja ja jäljendaja, kes oma vaesust rikastab võõra külluse arvel. See asjaolu näib meile mõõduandev olevat nimelt ka Händel'i puhul. Tõeliselt ju Händel ei vajanud mingeid laene. Ja tookord üldse veel ei tuntud seda, mida meie tunneme autorikaitse nime all.

Bach'ist teame meie, et tal oli suur kogu väljavõtteid kaasaegsete komponistide tööd, igatahes kõik täpselt nimedega varustatud. Kõigel sellel pole muidagi midagi tegu plagiaadi või pettusega. Seevastu tuleb meil tutvuda selliste helinditega, mille autorite suhtes valitseb või kunagi on valitsenud ebaselgus.

Väga paljud meie seast tunnevad Brahms'i Rheini rahvalaulude töötlusi ja ta huvi

Otepää Meestelaulu Selts oma 10. aastapäeva puhul

miste vii side vastu: „Verstohlen geht der Mond auf“, „Schwesterlein, wann gehen wir nach Haus“, „Mein Mädel hat einen Rosenmund“, „Die Blümelein, sie schlafen“. See kogu avaldati 1838—1840 koos A. Kretschmer'iga muusiku H. Fl. von Zuccalmaglio poolt, ja viimasel on pärit ka nende mainitud laulude viisid, mida ehk muidu poleks tähele pandud. Siin siis näeme meie omapärast juhtumit, et kellegi komponisti inspiratsiooni peetakse tõelist asjalugu tundmata rahvalauluks. Pettus? Kahtlen selles. Aga kindlasti on see avalikuse väike ninapidivedamine, mis igatahes pole tekitanud mingit kahju ja näib olevat igati vabandatav.

Ebaselguse päättükki kuulub ka tülikäsimus järgmise laulu autori suhtes: „Willst du dein Herz mir schenken.“ See laul esineb Anna Magdalene Bach'i klaveriraamatust ja kannab alapäälkirja: „Aria di Giovannini.“ Sel põhjusel omistasid eribraafid selle laulu samanimelisele itaalia heliloojale. Kuid laulul pole tegelikult mingit sarnasust Giovannini muude kompositsioonidega, ja seepärast on küsimus veel tänapäevani lahtine, kas neil selle ilusa laulu puhul on tegu saksa või itaalia päritoluga.

Umbes samasugune on lugu tuntud hällilauluga: „Schlafe, mein Prinzchen, schlaf ein.“ Kaua omistati see laul Mozart'ile, kuid nüüd arvatakse, et selle looja polnud mitte Mozart, vaid keegi Berliini arst Fliess. Tuntud tõsiasi on ju ka, et Mozart'i leidlik

tekstiluletaja Schikaneder on sageli kaasa aidanud „Völflöödi“ muusikalisegi osa kujundamisel „Papagenolieder“. Sellesse süütu ebaselguse kategooriasse kuuluvad lõppeks ka Schubert'i nn. igatsusvalsi variatsioonid, mida muide tuntakse ka „Weber'i viimse mõtte“ nime all. Sama maksab „Beethoven'i viimse kompositsiooni“ kohta, mis tegelikult on Dresdenis kapellmeistrina esinenud K. G. Reisinger'i looming.

Niisiis kõik, mis meie siin oleme kirjeldanud, seisab piirijoonel. Meie ei saa seda nimetada plagiaadiks ega pidada veelgi halvemaks. Kõik see kuulub aga siiski teatavas mõttes nende tunnuste hulka, mis võimaldavad valejärelt ja vale-eeldusi ning mille südametunnistusel lasub juba väga palju arusaamatusi. Eriti kahtlane näib asjalugu siis, kui on vaja — uuemas literatuuris, mis osalt juba kandub autorikaitsetsaaduste piirkonda — kindlaks teha, kas on tegu teadliku või ka teadmatu naaldumisega mõne vanema helilooja teosele. Nii leidub terve rida Wagner'i teeme ka juba Liszt'i teoseis. See ei kahanda sugugi Wagner'i suurst, kui nendime, et Liszt'i kromaatika, ta dissonantsiahelad, ta omapärane julgus vormi- ja lausetehnika avardamisel — kohati isegi nooditruult — on annud eeskujuga materjali Wagneri „Tristanile“. Brahms on avaralt laenanud Beethoven'ilt, kas teadlikult või tahtmata, seda meie muidugi ei tea.

Bach'i „Fuugakunsti“ teatava teema üle-

võtmise tulemuseks Brahms'i poolt oli selle loo põhjalik uurimine. Brahms oli muidugi alati pahane, kui juttu tehti sellistest mõju-dest. Kui kord tema juuresviibimisel langes märkus, et ta 1. sümfoonia (finaali) üks teema sarnaneb hämmastavalt Beetho-ven'i 9. sümfoonia kooriteemale, urises Brahms tigidalt: „Jah, ja seda peab ka iga eesel otsekohe märkama.“ Enesestki mõista ei tarvitse meie siin otsida mingit ebaausat ehk kõlvatut eesmärki. Siis peaksime meie ju ka Beethoven'i vastutusele võtma, kelle Eroica-teema leidub nooditruult juba Mozart'i laulumängu „Bastien ja Bastien-ne'i“ uvertüüris.

Kahjuks leidub aga ka juhtumeid, mis kuuluvad kriminaalsele alale. Mainigem neist mõnd tähelepandavammat.

Händeli hädaohtlikemaks võistlejaks Londoni — asutatud 1720. a. — itaalia oope-ri oli Giovanni Battista Bonon-cini, väga auahne muusik, kellele Händel'i muusika tugev valgus ei annud hingerahu. Et nüüd Händel'i kõrval vähegi püsida, sel-leks asus ta plagieerimise teele. Nii esitas ta 1732. a. Londonis väga auväärsele asutisele „Royal Academy of ancient music'ile“ An-tonio Lotti Veneetsias 1705. a. trükitud madrigaali „In una siepe ombrosa“, muidugi oma teosena. Talle saigi osaks rahuldus, et teda pikemat aega peeti selle Lotti helindi autoriks.

Roomas elas kuulsa viiulikunstniku Co-relli kõrval (17. sajandil) viuldaja ja he-lilooja Giuseppe Valentini, kelle „Allettamenti“, kammersonaadid viiulile ja čellole, olid tookord väga armastatud ja pal-judele ka eeskujuks (Bach näit. on oma E-duur kontserdis viiulile kasutanud neist terve rea). Erilist mõju avaldasid need so-naadid kellelegi inglasele, nimega Henry Eccles. Olnud mõnd aega liige inglise õu-konnakapellis, läks ta 1716. a. Pariisi, kus tal olnud mingi koht säälses kuninglikus ka-pellis. Ta andis sääl välja teose, mis kandis kõlavat pealkirja: „Premier livre de Sonates à Violon seul et la basse, composé par Mons. Eccles anglois.“ Kogu teos oli häbematu pet-tus. Mitte vähem kui 18 numbrit olid noot-noodilt maha kirjutatud Valentini „Alletta-menti'st“, ainult järjekorra oli muutnud meie leidlik „komponist“.

Sellel võõra töö omastamise juhtumil on vääriiline paarik Mauro D'Alay isikus, kes oli kunagi Vivaldi õpilane. D'Alay tuli 1726. a. koos kuulsa lauljanna Faus-tina Bordoni'ga Londoni ning avaldas sääl kantaadi soolohäälele ja soolosonaadi. See sonaat aga olnud vaid ühe Tartini sonaadi mahakirjutis. Kuidas, s. o. millistel asjaoludel pääses avalikkusse tõde, seda meie ei tea. Pääsajalikult võlgname meie

tänu aga vist üha põhjalikumaks arenevale muusikateadusele. Sel alal oli meie päevil erilisi teeneid muusikaajaloolasel Andrea s Moser'il, kes armuta on paljastanud selli-seid manipulatsioone.

Tundud on vist need romantilised asja-olud, mis saadavad Mozart'i „Requiem-i“. Keegi tundmatu oli selle meistrilt tellinud ja ka arve tasunud. Kaks aastat pärast Moz-zart'i surma kanti see teos salapärase tellija juhatusel ette, nime all „Requiem, Composto del Conte Walsegg“. Ja lõppeks jutustab Ludwig Spohr oma autobiograafias, et keegi F. R. Eck olevat välja annud oma loominguina viiulikontserte ja keelpillikvar-tette, mille tõeliseks autoriks olnud kapel-meister Franz Danzi Karlsruhes.

Kuna senikirjeldatule ei saa vaadata kui võltsimisele sõna ranges tähenduses, sest on ju tegu ainult ümberpööratud asjaoluga, ni-melt kunstiteose õige isaduse mahasalgami-sega, siis on asjal, mida meie siin lõppeks kirjeldame, kõik *dolus eventualis'e* tunnused. Juba tookord äratas lugu suurimat tähele-panu.

Sajandi alul vihjas keegi muusikaajaloo-lane vaimustuses kellelegi Beethoven'i ge-niaalsele eelkäijale. Oli leitud nimelt Fried-riich Wilhelm Rust'i klaverisonaadid, 18. sajandi keskpaiga oli olnud õukonna muusikadirektor Dessaus. Teadete põhjal pi-did sonaadid harmoonia julguselt ja leidlik-kuse rikkuselt ületama kõik selle, mis tol ajal muusikas oli loodud. Kogu romantika, hilisemad meistrid nagu Liszt, Wagner ja Bruckner näisid ennetatud, Beet-hoven'i näis ületatud olevat ja uuenda-jana teise ritta taanduvat. Sonaadid oli välja andnud vana Rust'i pojapoeg, Thomaskiriku kantor Wilhelm Rust. Kuna nüüd sellise aarde õnnelikul avastajal tekkis pikkamisi ometi kahtlusi, kas on säärane asi võimalik, siis ei küsinud ta vaevast, vaid hakkas ot-sima käsikirjalisi originaale. Need leidsidki Berliinis — riigiraamatukogus. Aga paraku avanes neis sootu teine pilt, kui seda oli tõotanud pojapoja väljaanne. Kadunud oli klaveri toredus ja värv, suureparane polü-foonia, vaimukas, uueaegne temaatika. Mis jäi, oli lihtne, pisut verevaene kahe- ja kol-mehäälsus; see polnud mingi titaani töö, küll aga Philipp Emanuel Bach'i peenetundelise kaasaegse esinev väarikus; see oli rokokoo armas spinetikõla.

Kuidas oli see juhtunud? Rust'i pojapoeg tahtis oma vanaisa senitundmatut tööd päästa lõplikust unustusest ja algas alul ehi-tuse paranduste ja avardustega, ning süües kasvab teatavasti isul — lõpetas vabalt leiutatud parafrasidega, mis, sündinuina tema aja vaimust, seisid täitsa väljaspool algu-pärist kompositsiooni. Kuna terve rida ni-

mekaid muusikauurijaid sisse kukkus, siis oli igatahes tegu avaliku arvamuse tahtliku ninapivedamisega. Võimalik, et Rust kunagi kavatses tõelist olukorda selgitada, milles teda aga takistas surm. Muide, poja-poja lisandid ei olevat sugugi väärtusetud.

Ümberpööratud võltsinguga saanud hakkama Wilhelm Friedemann Bach. Teda palutud kord, et ta kirjutaks Halle ülikooli rektorile õhtumuusika. Selleks polnud tal nähtavasti tuju või oli ta muidu liiga mugav. Nii kasutas ta lihtsalt antud teksti juure mõned numbrid oma isa passiooni-muusikast. Töö eest pidi ta saama 100 taalrit. Muusika kantigi ette, pettus aga paljastati peagi, sest päältkuulajate hulgas viibis ka keegi kantor Leipzigit, kes tundis täpselt Bach'i passiooni.

Ja mis võib siis pidada nende katsete põhjuseks, teiste tööd esitada oma loominguproduktina? Muusika alal seisab kindlasti viimisel kohal omakasu. Päämotiive tuleb otsida solvunud auahnusest, tunnustamatusest. Olulisimat osa etendab aga vist edevus ja iha, võistelda mõne suurema ja kuulsamaga, ilma aega, jõudu ja talenti mängu panemata.

Ei ole vist kohatu, kui osutame nende

märkmete järel menetlusele, mis esineb teatavas mõttes lõpulülina võltsingute reas ja mis üldiselt näib kombeks olevat muusika alal. Selle all mõistame meie algupäraste kompositsioonide töötlemist, mis on võimeline töö tõelist nägu seevõrra muutma, et raske on ära tunda algupärandid. Selle saaduse osaliseks saavad sageli näiteks vanad rahvalaulud. Tabetakse neid laule harmoonia nn. moderniseerimise teel ja stiilivastaste figuratsioonide abil lähendada tänapäeva maitsele, seejuures unustades, et sellised võltsingud kannavad laulude absoluutset väärtust. Tunnustadeski hääid tahet oleks siiski vist puhta stiili ja maitse säilitamise huvides, et antakse vaba sõna ainult originaalile, olgu selleks siis kas mõni laul keskajast või Bach'ilt-Schubert'ilt.

Algupära on ikkagi ainus tõde ja ainupüsi, ning loodetav menu populaarsuse suunas avaldub teisel kujul kui seda taheti. Asjal on ka oma traagiline tagakülg. Algataja ei saa oma vaimse töö eest mitte midagi. Kui Schubert oma laulud kirjustaja juure viis, üteldi talle, et „need ei lähe“. Liszt sai samade laulude transkriptsioonide eest pisut hiljem ikkagi oma 500 kuldnat.

S. Kallenberg.

XII üldlaulupeo teateid.

XII üldlaulupeo eeltööd on alanud eeskätt kahel rindel: muusikaliste põhialuste ja lauluväljaku küsimustes. Muusikaline toimikond, millise valimisest teatasime eelmises numbris, on pidanud juba rea koosolekuid ja käsitlenud paljusid küsimusi seoses laulupeo kavaga, osavõtivate kooridega ja üldjuhtidega. Toimikonna seisukohad on veel esialgsed ning lähevad üksikasjalisemale kaalumisele Lauljate Liidu teistes organites, seepärast oleks varajane neid veel esitada. Siiski aga tuleks märkida üksikuid põhimõtteid, milliseid kavatsetakse silmas pidada järgmise üldlaulupeo puhul.

Kõigepäält, mis puutub kooriliikidesse, siis jääksid endiselt üldsega, mees-, naiskoorid, väliskoorid ja puhkpilliorkestrid. Erisegakoorid kavatsetakse jätta ära, kuna nende esinemine vabas õhus ei suuda anda loodetud efekti. Üldnaiskooris esineksid vaid naiskoorid, — varemalt praktiseeritud

segakooride naislauljate liitmist üldnaiskoori ei peeta otstarbekaks, kuna segakooride naislauljail on raske õppida naiskooride kava ning teiseks naiskooride arv üldiselt on juba küllalt suur, et võimaldada iseseisvat esinemist. Uudusena kavatsetakse esitada maakondlike kooride või maakondlike koorirühmituste esinemist. Sellega välditakse üldsegakooride kava liigset pikkust ning kergendatakse nende töökoormust. Ühtlasi looks see võimaluse enamusel segakooridest jälgida ka segakooride ettekandeid, kuigi maakonna kooride poolt. Ka tekitaks see teatavat püüdust maakondlikes koorides, et esineda üldlaulupeol võimalikult vääriskalt. Milline moodus selle küsimuse lahendamiseks oleks kõige otstarbekam, see on veel kaalumisel. Siiski näib nii, et maakondlike kooride esinemine jaotatakse kahe või kolme kaupa pikemaks ajaks üldlaulupidudele ning eeloleval üldlaulupeol esineks kaks või kolm meie suuremat maakonda.

Edasi tahetakse uudusena võtta kavva

Mitmesugust

kantaat üldkooridele puhkpilliorkestrite saatel. Sobiva kantaadi saamiseks peetakse vajaliseks korraldada võistlus. Veel peetakse vajaliseks hankida laulupeo motot või juhtlaulu, millise lühike meloodia tuleks kasutamisele nii laulupeo avamisel kui ka muudel puhkudel muusikalisel osas. Ka moto saamiseks peetakse vajaliseks korraldada võistlust.

Teatav uudus on kavatsetud ka orkestrite alal. Puhkpilliorkestrid tahetakse jagada üldorkestriteks ja eriorkestriteks, kusjuures üldorkestrite kava oleks kergem ja seega meie vähemate üksuste tasemele vastavam, kuna eriorkestrid esitaksid valituma ja raskema kava.

Mis puutub kooride muusikalisse ettevalmistusse, siis kavatsetakse see läbi viia umbes selles laadis, nagu see sündis mõõdu- nud üldlaulupeo puhul, kusjuures aga nõud- miste suhtes tahetakse olla põhjalikum, eriti proovidest osavõtu ja laulude äraõppimise suhtes.

Praegu on päevakorras laulupeo üld- juhtide valimine. Nais-, meeskooride ja orkestrite üldjuhtide kandidaadid säevad üles vastavad sektiioonid, kuna segakooride üldjuhtide kandidaadid määrab L. Liidu juhatus. Üldjuhtide valimisega tahetakse rutata seepärast, et laulude valikul saaks senisest enam arvesse võtta üldjuhtide seisukohti.

Ka lauluväljaku toimikond on püsivalt tegevuses, lauluväljaku küsimuste lahendamiseks. Nagu juba varemalt korduvalt on märgitud, ei ole praegune väljak Kadriorus Narva mnt. ääres otstarbekas, mispärast toimikonna ülesandeks on leida uut sobivat väljakut. Toimikond on esijoonel jäänud peatuma Kadriorus nn. ringtee keskel asuva väljaku juure, mis oleks laulupeo väljakuna eriti sobiv, kuna ta on puudega piiratud ning seega moodustab loodusliku kõlaruumi. Vastav kavand on esitatud härra Haridusministri kaudu Vabariigi Valitsusele, kusjuures on küsimusest informeeritud ka härra Pääministri, kes asja vastu on osutanud hinnatavat huvi.

Otepää Meestelaulu Selts 10-aastane.

Otepää Meestelaulu Seltsi 10-aaastapäeva puhul oli pühapäeval 22. oktoobril s. a. Otepää linna algkooli saalis pidulik kontsert-aktus, millest osa võttis rohkesti kohaliku rahvast. Aktuse avas seltsi esimees K. Valdsoo, kusjuures austati surma läbi lahkunud tegevliikme Johan Brücker'i mälestust püstitõusmisega, kuna koor laulis Schuberti „Püha“. Avasõnale järgnes seltsi uue lipu õnnistamine. Õnnistamistalituse pidas praost J. O. Lauri. Lipp on valmistatud lau-

luvenna E. Niit'i kavandi järgi ning läks seltsile maksuma 173 krooni. Aktusekõne oli seltsi toetavliikmelt prov. V. Jalvistelt, kõne sisu oli pühendatud laulule ja selle arengule Otepääl. Ülevaate seltsi tegevusest andis seltsi esimees K. Valdsoo. Esimene lauluharjutus peeti 10. oktoobril 1929, a., millist tähtpäeva loetakse ka seltsi asutamisa- ajaks. 10 aasta jooksul on peetud laulu- harjutusi 450, õpitud laule 139, iseseisvaid kontserte antud 21, muid esinemisi olnud 80.

Aktuse kavas oli päälle selle veel rida koo- rilaulu ja sooloettekannetena klaveripala ko- haliku gümnaasiumi õpilaselt E. Naglalt, soololaule proua K. Väinilt Pukast ja dekla- matsioon prl. E. Nuumalt. Juubeliaktusel anti sõprusmärgid Tartu Meeslaulu Seltsi esi- mehele K. Veidenbaum'ile ja koorijuhile E. Tubinale. Vanusemärgid said seltsi liikmed K. Valdsoo, A. Krents, V. Jalviste ja T. Mae, kes pidevalt 10 aastat seltsis on laulnud ja tegutsenud.

Tervitusi ütlesid juubilarile Otepää linna- valitsuse ja kohapäälsete organisatsioonide ning Tartu Meeslaulu Seltsi esindajad. Tervitusteogramme oli rohkesti. Tervitasid ka Tartu maavanem H. Lauri, Lauljate Liidu Meeskooride Sektsioon, Tallinna meeskoor „Eesti Laulumehed“, Võru Meestelaulu Selts, Valga Meestelaulu Selts, Akadeemiline Mees- koor ja rida seltsitegelasi, kes praegu Ote- päält eemal viibivad. Lipunaelul annetasid Tartu Meeslaulu Selts, Otepää Teatring ja Otepää Kesk-, Väike ja Käsitöösturite Ühing, kuna Otepää linnavalitsuse poolt anti üle ümbrik.

Pärast aktust oli pidulik ja kaunis koos- viibimine seltsi liikmetele ning kutsutud kül- lalistele.

Otepää Meestelaulu Selts on kohapääl üks elujulisemaid ja silmapaistvamaid organi- satsioone. Seltsi meeskoori esinemised on alati oodatud pidulikkudel silmapilkudel. Hästi väljaõpetatud ja distsiplineeritud mees- koor koondab enda ümber üle veerandsaja mehe. Koori juhatab August Krents, kuna seltsi esimeheks on asutamisest alates Kaar- el Valdsoo.

Metsapoole laulukoor 10-aastane.

Laul ja mäng tasandavad rannarahvagi elukonarusi. Orajõe-Metsapoole segakoor asutati 1929. a. lõpul kohaliku koolijuhataja Elmar Toomingase poolt Kaitseliidu Hääde- meeste malevkonna 1. kompanii laulukoori- na ja Lauljate Liidu liikmena. Kooril oli asutamisaastral liikmeid 30 ümber, milline arv püsib ka praegu väikese tõusutendent- siga 30—40 vahel. Koor on lugematul korral esinenud kohalikel pidudel ja aktusil ning täitnud mitmeid peopäevi ka iseseisvate kontsertidega. Ta on esinenud ka „välis-

maal" — Heinaste linnas ja selle ümbruskonnas ning osa võtnud üleriiklikest ja suurremaist maakondlikest laulupidudest.

Laululipu sai Metsapoole segakoor 1935. a. Sini-kollasel taustal on moto: „Sääl kus lained“... ja motiiv noodistikuga. Lipu, mille koorile kinkis kohalik Kaitseliidu üksus, valmistas tuntud lipumeistrar prl. Haas Pärnust ja see läks maksma Kr. 60.

Koorijuhiks on Elmar Toomingas, kellele assisteerib kooliõp. Albert Kukk. Eeskujulise uuendusena loodi 1936. a. koorivanema „instituit“. Koorivanemaks on praegu prl. Ida Tambur, kelle kompetentsi kuulub koori üldise hää- ja sisekorra järelvalve. —ar.

Meeskooride Sektsiooni esinduskogu tuleb kokku.

Lauljate Liidu Meeskooride Sektsiooni esinduskogu korraline koosolek peetakse pühapäeval, 14. jaanuaril 1940. aastal kell 11 hommikul Lauljate Liidu ruumes Tallinn, Lai 11. Koosoleku päevakorras:

1. Ülevaade möödunud aastate tegevusest.
2. Järgnevate aastate tegevuskava.
3. Valimised.
4. Koosolekul algatatud küsimusi.

K. Tüرنpu nimeline auhinnakapital.

Tuletame meele, et iga-aastase parima koorilaulu hindamiseks asutatud K. Tüرنpu nimelise auhinnakapitali määruste kohaselt tuleb autoritel, kes soovivad oma käsikirjas olevate lauludega hindamisest osa võtta, esitada need hindamiskomisjonile hiljemalt 5. jaanuariks 1940. a. Lauljate Liitu, Tallinn, Lai 11.

Teatavasti K. Tüرنpu nimeline auhind 1938. a. parima koorilaulu eest määrati A. Vedro laulule „Lõoke“, ühtlasi tunnustades 1938. a. kümne parima koorilaulu hulka järgmised laulud: M. Saar — „Mu rannik-maa“, T.Vettik — „Merellä on sinine“ (meeskoorile), E. Kapp — „Mets“, G. Ernesaks — „Päev laulab õites“, A. Vedro — „Midrilinnu mäng“, A. Vedro — „Kalmul“, R. Päts — „Noortelaul“, A. Karindi — „Palve“, M. Saar — „Laul neiule“. Hindamiskomisjoni koosseisu kuulusid H. Eller, R. Kull, O. Roots ja E. Ruber.

Ilmus rahvatantse puhkpilliorkestrile.

Möödunud aastal algatati meil laialdast propagandat rahvatantsude tarvituselevõtuks salongtantsudena. See propaganda leidis kiiresti soodsat vastukaja ning esialgselt väljalvitud kolm tantsu „Viru valts“, „Jooksupolka“ ja „Jämaja labajalg“ said peatselt populaarseiks üle maa.

Mitmetel asjaoludel kahjuks viibis nende tantsude saatemuusika väljaandmine puhkpilliorkestritele. Nüüd aga jõudis nende trükkimine lõpule ning kolm tantsu on ilmunud ühes vihus päälkirjaga „Valimik rahvatantse puhkpilliorkestrile I“. Orkestratsioon on prof. J. Vaksilt ning üldiselt on need tantsud sedavõrd kerged, et nende mängimisega tuleb toime iga orkester. Kuid nad ei ole sobivad üksi mitte tantsumuusikaks, vaid võivad tulla edukalt kasutamisele ka ettekandepaladena. Eriti sobivad on nad noortele orkestritele ühismängu harjutamiseks. Valimiku hinnaks on L. Liidu liikmeile Kr. 2.—, teistele Kr. 3.—

Ilmus T. Vettiku „Laulukoori juhataja käsiraamat“.

Neil päevil ilmus trükist Lauljate Liidu kirjastusel kapitaalsete muusikaalalisi teoseid, — T. Vettiku „Laulukoori juhataja käsiraamat“. See 335-leheküljeline teos on koostatud rahvakoorijuhi normaalteadmiste kava alusel, käsitledes kõiki koorijuhata-mise alasse puutuvaid küsimusi puhtpraktilisest seisukohast väljudes. Seepärast tuleb loota, et see teos meil leiab laialdast kasutamist koorijuhtide ettevalmistuses.

Teose päätükist „Praktiline noodiõpetus laulukooridele“ on tehtud eritükk, et koorilauljail seda eriosa oleks võimalik soodsamalt omale hankida ja selle alusel teostada praktilisi õpinguid. See eriväljaanne sisaldab rohkesti ühe- ja kahehäälsed laule, mil-lised sobivad seltskondlike ühislauludena.

„Laulukoori juhataja käsiraamat“ maksab Kr. 5.— ja „Praktiline noodiõpetus laulukooridele“ 60 senti.

Asutamisele rahvakonservatoorium.

Meil leidub rohkesti muusikaandelisi inimesi, kes on huvitatud mõne instrumendi või laulu õppimisest puhtmuusikalise huvi pärast, mitte soovides saada kutselisiks muusikuiks. Selliseks õppetööks kasutatakse tavaliselti eraõpetajate kaasabi, mis aga kahjuks alati ei ole küllalt asjatundlik, kusjuures ka muusikateoreetilised alad jäävad enamasti sootumaks käsitlemata.

Nüüd on üles tõstetud kavatsus, asutada Tallinna konservatooriumi juure nn. „rahvakonservatoorium“, kus võimaldatakse soovijatele asjaarmastajatele edasiõppimist laulu, viiuli ja klaveri alal ühes teoreetiliste ainetega. Edaspidi võivad juure tulla veel teised alad. Küsimusest on huvitatud rohkesti kultuurasutisi ning nende esindajaist on moodustatud esialgne asutav toimkond, milline teeb eeltöid rahvakonservatooriumi ellukutsumiseks.

Seda algatust tuleb ainult tervitada, sest kahtlematult aitab selline asutus kaasa muusika tungimiseks kodudesse, mis on üldise muusikakultuuri arengu esimesi nõudeid.

Praegu on küsimus alles ettevalmistavas ja võimaluste selgitamise astmes.

Kooridele, kes on huvitatud rahvariietest.

Meid palub kõigile kooridele teatada Tallinna Naiskutsekooli, et kooli õmblustöökoda valmistab maitsekalt ja soodsate hindadega, rahvariideid laulukooridele. Kuna materjalide hankimiseks on vajalik teada, kui palju lauljaid neid omale soovib tellida, siis palutakse tellimised ära anda 8—15. jaanuarini 1940. a. Tallinna Naiskutsekooli kantseleisse koolijuhatajale pr. A. Varmale Tui t. 12.

Randlaste laulukultuurist.

Häädemeestet võib õigusega nimetada laulu- ja muusikavallaks. Vanemad inimesed mäletavad selgesti kuulsat laulukoori kõster Jürgensi taktikepi all 19. sajandi teisel poolel. Kui keiser Aleksander 3. umbes 50 a. tagasi käis Uulu mõisas, siis võltis teda vastu kõster Jürgens oma laulukooriga, kellele keiser annetas tänu- ja tunnustustähena 50 rubla.

Jürgensi perioodile järgnes Häädemeeste lauluisa Peeter Laredei ajajärk, millal kohapäälne laulu- ja muusikakultuur jõudis oma haritipule. 1931. a. Laredei lahkumise järele tabas häädemeestelaste laulukunsti lühiajaline seisak, kuni 1935. a. kohalik kooliõpetaja Ants Toom asutas laulu- ja muusikaühingu „Vivo“, millel oli alguses liikmeid 40, praegu aga üle 80. Ühingu juhatusse kuuluvad: Avo Arulaid — esimees, Evald Kurm — sekretär ja Otto Laidmets — laekur. „Vivo“ laulukoori juhiks on koolijuhataja Peeter Sõrmus.

Laulu- ja muusikaühing „Vivo“ lühikese ajaga elujõuliseks organisatsiooniks kujunenult on oma tegevusega kohalikus seltskonnaelus tabanud õige suuna ning pannud tagajärjekalt Häädemeeste vanema ja noorema generatsiooni kõrgeima ilu teenistusse.

Lühiteateid.

● 16. novembril sai 75-aastaseks F. Mühlhausen, kes on loonud rohkesti koorilaule, millistest üldiselt tuntuks on saanud „Armas isakohakene“. Olgu märgitud, et F. Mühlhausen juba pikemat aega on pime.

● Tartus on pikemat aega puudunud sümfooniaorkester. Nüüd on „Vanemuise“ teater taas selle küsimuse üles võtnud ning otsustanud asuda sümfooniakontsertide korraldamisele, selleks oma orkestrit kontsertide puhuks täiendades kuni 40 meheni.

● Väike-Maarja Muusikaselts pühitses 60-aastapäeva, milpuhul korraldati aktuskontsert. Selts omab oma maja. Ta on korraldanud mitmeid laulupäevi.

● Tartu Kõrgema Muusikakooli õppejõududeks on kutsutud Saksamaale lahkunute asemele laulu alal Tooni Kroon-Laaman ja klaveri alal Bruno Lukk.

● Käesoleval sügisel sai 10-aastaseks Viljandi Helikunsti Selts, mille juures töötab meeskoor, milline on tuntuks saanud väljaspool oma kodulinnagi tubli kontsertüksusena.

● Hiljuti aset leidnud sakslaste väljarändamisega seoses on olnud lahkumisi ka muusikute peres. Nii lahkusid Tallinna konservatooriumi õppejõud prof. J. Paulsen, prof. Antropoff ja W. zur Mühlen, Tartu Kõrgema Muusikakooli õppejõud A. Brosse, W. Tiltning ja A. Wickenheiser.

● Tallinna Tehnikaülikooli üliõpilaskond on otsustanud asutada laulukoori, kuhu loodetakse saada kuni 40 lauljat.

● Lauljate Liidu kirjastusel ilmub lähemal ajal valik ühislauale, milles leidub 26 algupäraselt seltskondlikku ühislaulu. Valik ilmub väikeses taskuformaadis ja tuleb hinnalt õige odav.

● Pärnu Helikunsti Seltsi meeskoor kavatses eeloleval kevadel kontsertmatka Riiga, milleks praegu käivad eeltööd.

● Võru Naislaulu Seltsi naiskoor alustas hiljuti tööd koorijuhil A. Irvali juhatusel.

● Kuressaare Eesti Seltsi koorijuhiks on asunud lahkunud V. Juurma asemele Ed. Höbenik, kes varemalt oli koorijuhiks Kihelkonnal.

Tegev ja vastutav toimetaja

EDUARD VISNAPUU

Toimetuse kolleegium:

prof. J. AAVIK, G. ERNESAKS, A. OINAS,
prof. J. VAKS.

Väljaandja Eesti Lauljate Liit, Tallinn, Lai 11, telefon 431-82.

RAAMATUTRÜKK
ROTATSIOONITRÜKK
NOODITRÜKK
RAAMATUKÖITMINE

AKTSIASELTS

ÜHISELU TRÜKIKODA

TALLINNAS, PIKK 42, TEL. 442-04 JA 476-73

Valmistab maitsekalt ja parajate hindadega
igasuguseid trükitöid

Telefonilised tellimised täidetakse täpselt
Töö korralikkusele pannakse erilist rõhku

ILMUS TRÜKIST

Puhkpillionkestritele

VALIMIK RAHVATANTSE I

Sisaldab: „Viru valts“
„Jooksupolka“
„Jämaja labajalg“

Hind Eesti Lauljate Liidu liikmeile Kr. 2.— teistele Kr. 3.—

LAULJATE LIIDU KIRJASTUS TALLINN, LAI 11

PAUL INDRA

(end. Pressnikoff)

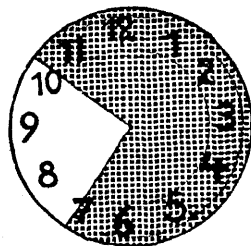
Kontsert, saade, tun-
nid, klaver ja orel.
Tallinnas ja väljaspool.
Tallinn, Virmalise 26-10
Telefon 426-20.

AUGUST PERMANN

O-ü. „Esto-Muusika“ ja Tallinna
Konservatooriumi klaverimeister
ja -häälestaja.

Tallinn, Gonsiori 43—2, telef. 320-51.

Pühendage

OMA VABA AEG ENESE-
ARENDAMISELE, LUGEDES
KIRJANDUST

SUUR VALIK

„PÄEVALEHE“

RAAMATUKAUPLUSED
TALLINN, S. KARJA 23, PIKK 2

*Kreenholmi Puuvillasaaduste
Manufaktuuri Osaühisus*

Vabrikud: Kreenholmis Narva lähedal

Juhatus: Tallinnas, Pikk 68, tel. 426-63

Tujulovad pühadekaaslased

ETK Külaliste- ja Jõukohvid
ETK maitsvad veinid ja
naudingsuitsud Ahto, Viking,
Pallas

Keda ei rõõmustaks

maitsekas ja kõrgeväärtuslik töö?

Moodsaim sisseseade, aastakümnete jooksul omandatud kogemused, asjatundlik juhtimine ja vilunud tööjõud kõigil aladel võimaldavad meie trükikojal kiiresti ja mõõdukate hindadega valmistada igasuguseid trükiteid.

Ainult kvaliteettöid kõigil trükikunsti aladel valmistab

Osaühing

K. Mattieseni trükikoda

Tartu, Vallikraavi tänav nr. 4. Telefon 4-80. Postkast 46.

Eesti Akadeemilise Helikunstnike Seltsi kirjastusel on ilmunud:

Herbert Tampere.
EESTI RAHVAVIISIDE ANTOLOOGIA I.
Hind kr. 3.80.

Riho Päts:
ARTUR KAPP JA TEMA MUUSIKALINE
LOOMING.

Biograafiline essee.
Hind kr. 1.—

KAHISKÜMMEND AASTAT EESTI MUUSIKAT
1918—1938.

Kirjutanud J. Aavik, P. Indra, A. Karindi, K. Leichter, O. Roots, M. Saar, E. Tubin ja T. Vettik.

Toimetanud K. Leichter.
Hind kr. 1.50

PEALADU K/Ü. „RAHVAÜLIKOO LIS“

ASJA ILMUS

T. Vettik

A CAPPELLA

„LAULUKOORI JUHATAJA“ KÄSIRAAMAT

Põhjalik teos koorijuhatamise alasse kuuluvate küsimuste üle. Koostatud rahvakooriguhi normaalteadmiste kava alusel, lähtudes puhtpraktilisest õppemeetodist. Raamat sisaldab kokku üle 450 laulu, harjutuse, noodinäite, tabeli ja joonise.

Hind Kr. 5.—

Kirjastus ja ladu

EESTI LAULJATE LIIT

Tallinn, Lai tänav nr. 11. Posti jooksev arve nr. 235.